

Ysraýyl serdarlary

Giriş

Ysraýyl serdarlary kitaby ysraýyl halkynyň baştutansyz ýaşan döwrüni beýan edýär. Şol döwürde dagynyk ýaşap ýören ysraýyl tirelerini bütewi bir millete öwürüp biljek serdarlar gerekdi, sebäbi goňşy halklar olaryň üstüne çozup, halky dyngysyz ezyrdiler. Şonuň üçin-de, Reb ysraýyl tirelerini birleşdirjek serdarlary saýlaýardy. Bu serdarlar halka baştutanlyk edip, ysraýyllaryň duşmanlaryna garşy söweşýärdiler. Bulardan başga-da olar tireleriň ýer we beýleki emläkler babatdaky dawaly meselelerini çözüýärdiler.

Şeýle serdarlaryň biri-de Şimşon-
dy. Ol güýçli şahsy häsiýetleri bilen köpleri yzyna eýerdýärdi, ýöne öz etjek işlerinde käwagt ysraýyl halkyna geňeşmeýärdi. Emma ysraýyllaryň özlери hem etjek işlerinde köplenç Hudaýa geňeşmeýärdiler.

Olar Onuň buýruklaryny bozup, bitabyn bolýardylar, başga halklaryň butlaryna sežde edýärdiler, özlelerini müsür gulçulygyndan boşadan Hudaýy unudýardylar. Olaryň şeýle boýnuýogynlyklary zerarly Hudaý olary Öz penakärliginden mahrum edýärdi. Şonda goňşy halklar olaryň üstüne çozup, mal-mülklerini olja, ogul-gyzlaryny ýesir alýardylar. Ysraýyllaryň şeýle bitabynlyklary zerarly olar özlere wada berlen ýurdy we aýratyn hukugy, ýagny Hudaýyň halky bolmak hukugyny ýitirmek howpy döreýärdi. Hudaýyň ysraýyllara ýurdy we Öz halky bolmak hukugyny berip, olar bilen äht baglanyşy barada *Kanun taglymaty* kitabynda beýan edilýär. Şol ähte laýyklykda, ysraýyl halky Hudaýa tabyndyklary üçin ýalkanyşa mynasyp, bitabynlyklary üçin gargyşa duçar bolmalydylar.

Mazmuny

Ýeşuwanyň ölümüne çenli bolan wakalar	1:1–2:10
Ysraýyl serdarlary	2:11–16:31
Dürli wakalar	17:1–21:25

1-nji bap

***Ysraýyllar kenganlar
bilen söweşýärler***

¹Ýeşuwa ölendenden soň, ysraýyllar: «Kenganlaryň garşysyna ilki haýsyzmyz söweşe çykmaly?» diýip, Rebden soradylar.

²Reb: «Ýahuda tiresi çykar: ine, Men bu ýurdy olaryň eline berjekdirin» diýdi.

³Ýahudalar şimgon tiresine: «Biziň paýymyza düşen ýer üçin kenganlaryň garşysyna bile söweşmäge geliň. Biz hem siziň paýyňyza düşen ýer üçin söweşmäge bararys» diýdiler. Şimgonlar olar bilen bile gitdiler. ⁴Ýahudalar söweşe girdiler, Reb kenganlary we perizleri olaryň eline berdi. Olar Bezek diýen ýerde duşmanyň on müňüsini öldürdiler.

⁵Bezekde olar Adonybezege sataşdylar, onuň bilen söweşip, ony ýeňdiler, kenganlary we perizleri derbi-dagyn etdiler.

⁶Adonybezek gaçdy, ýöne onuň zyndan kowup tutup, onuň elleriniň hem aýaklarynyň başam barmaklaryny çapdylar.

⁷Şonda Adonybezek: «Elleriniň hem aýaklarynyň başam barmaklary çapyylan ýetmiş sany baştutan meniň saçağymdan gaçan çörek owuntyklaryny çöpläp iýipdi. Şolara edenlerimi indi Hudaý meniň özüme görkezýär» diýdi. Olar Adonybezegi Iýerusalime getirdiler; ol şol ýerde öldi.

⁸Soňra ýahudalar Iýerusalimi basyp alyp, onuň ilatyny gylyçdan geçirdiler we galany otladylar. ⁹Ondan soň olar daglykda, Negepe we günbatar baýyrykda ýaşayan kenganlaryň garşysyna söweşe girdiler. ¹⁰Köne ady Kirýatarba bolan Hebronda ýaşayan kenganlaryň

üstüne çozup, Şeşay, Ahyman we Talmaý baştutanlaryny boýun egdirdiler.

¹¹Bu ýerden ol Debiriň ilaty bilen uruşmaga gitdi. Debire öň Kirýatseper diýilýärdi. ¹²Kalep: «Ýeňiş gazanyp, Kirýatseperi basyp alana, gyzym Aksany gelin edip berjek» diýdi. ¹³Bu galany Kalebiň dogany, Kenazyň ogly Otniýel basyp aldy. Kalep öz gyzy Aksany oňa berdi.

¹⁴Toý günü Aksa öz kakasynyň ýanyna gidip, ondan ýer dilemek üçin Otniýelden razylyk aldy. Aksa baryp, eşeginden düşende, Kalep ondan: «Gyzym, näme dilegiň bar?» diýip sorady. ¹⁵Aksa kakasyna: «Maňa peşgeş bersene. Sen maňa Negep çölünüň gurak ýerlerini berdiň, maňa suw bulaklaryny-da beräý!» diýdi. Şunlukda, Kalep ýokarky we aşaky çeşmeleri hem oňa bagyş etdi.

¹⁶Keýnlerden bolan Musanyň gaýynatasynyň nesilleri ýahudalar bilen bilelikde Palma galasyndan çykyp, Aradyň golaýynda Negepdäki Ýahuda çölüne ýaşamaga gitdiler. Ol ýerde olar amalekleriň arasynda ornaşdylar. ¹⁷Soňra ýahudalar şimgonlar bilen bilelikde, Sepat galasynda ýaşayan kenganlaryň üstüne çozup, olary ýeňdiler. Olar galany Rebbe bagyş edip, bütinleý ýok etdiler we onuň adyna Horma^a dakdylar. ¹⁸Ýahudalar Gaza, Aşkelon we Ekron galalaryny-da, olaryň daş-töweregindäki meýdanlary bilen bile basyp aldylar. ¹⁹Reb ýahudalar bilen bileli. Olar daglykda ýaşayanlary ýeňip, olary kowup çykardylar, emma düzlükde ýaşayanlary ýeňip bilmediler, sebäbi olaryň demir söweş arabalary bardy. ²⁰Musanyň wada edişi ýaly, Hebron Kalebe berildi. Ol bolsa anaklaryň üç urugyny ol ýerden kowup çykardy.

^a 1:17 Ýewreýçe *Horma* we *bütinleý ýok etdiler* diýen sözleriň aýdylyşy meňzeşdir.

²¹Benýaminler Iýerusalimde ýaşaýan ýabuslary kowup çykarmadylar, olar häli-häzire çenli hem benýaminler bilen bile bu ýerde ýaşap ýörler.

²²Ýusubýň nesilleri Beýteliň garşysyna söweşe çykdylar. Reb olar bilendi.

²³Olar Beýtele (galanyň öňki ady Luzdy) gözden geçirmek üçin öz jansyzlaryny iberdiler. ²⁴Jansyzlar galadan gelýän bir adamy gördüler, ony tutup, oňa: «Eger bize galanyň girelgesini görkezseň, biz saňa rehimdarlyk ederis» diýdiler. ²⁵Ol adam bulara galanyň girelgesini görkezdi. Ýusubýň nesilleri galany gylyçdan geçirdiler, ýöne bu adama hem onuň kowum-garyndaşlaryna degmediler. ²⁶Ol adam hetleriň ýurduna baryp, ol ýerde gala gurdy we öň ýaşan galasynyň hatyrasyna onuň adyna Luz dakdy. Ol gala häzire çenli şol at bilen atlandyrylýar.

²⁷Manaşalar Beýtşeýan, Tagnak, Dor, Iblegam, Megido galalarynyň we olara degişli obalaryň ilatyny kowup çykarmadylar, şeýdip, kenganlar şol ýerde ýaşadylar. ²⁸Ysraýyllar güýçlenenenden soňra, olar kenganlary bütinleý kowup çykarmadylar-da, mejbury iş edýänlere öwürdiler.

²⁹Efraýymlar hem Gezerde ýaşaýan kenganlary kowmadylar, kenganlar olar bilen bir ýerde ýaşadylar.

³⁰Şeýlelikde, zebulunlar Kitron we Nahalal galalarynyň ilatyny kowmadylar, kenganlar olar bilen ýaşaberdiler, ýöne kenganlar olary mejbury iş edýänlere öwürdiler.

³¹Aşerler Akko, Sidon, Ahlap, Akzyp, Helba, Afyk we Rehob galalarynyň ilatyny kowmadylar. ³²Şeýdip, aşerler şol ýeriň ilaty bolan kenganlaryň arasynda ýaşaberdiler, çünki olary kowmadylar.

³³Naftalylar Beýtsemeşiň, Beýtanadyň ilatyny – kenganlary kowman, olaryň arasynda ýaşadylar. Emma olar Beýtsemeş bilen Beýtanadyň ilatyny mejbury iş edýänlere öwürdiler.

³⁴Amorlar danlary daglyga tarap gysdylar, olary düzlüğe goýbermediler. ³⁵Amorlar Heres dagynda, Aýalonda, Şagalbymda ýaşamagy ýüreklerine düwdüler; Ýusubýň nesilleri güýçlenende, olar amorlary mejbury iş edýänlere öwürdiler. ³⁶Amorlaryň serhedi Içýan geçidinden Sela gaýasyna çenli, hatda ondan hem aňry uzalyp gidýärdi.

2-nji bab

Ysraýyllar Rebbe biwepalyk edýärler

¹Rebbiň perişdesi Gilgaldan Bohime gelip, şeýle diýdi: «Men sizi Müsürden çykaryp, ata-babalaryňyza söz beren ýurduma getirdim. Men şol mahal Özümiň siz bilen eden ähtimi asla bozmajakdygymy we ²bu ýurduň ilaty bilen siziň äht edişmeli daldigiňizi, olaryň gurbanlyk sypalaryny ýykyp-ýumur-malydygyňyzy aýdypdym. Ýöne siz sözüme gulak asmadyňyz. Bu näme etdigiňiz boldy? ³Şonuň üçin hem indi Men size şuny aýdýaryn: Men olary siziň öňüňizden kowmaryn. Olar size duşman bolarlar, olaryň hudaýlary size duzak bolarlar». ⁴Rebbiň perişdesi bu sözleri aýdanda, ähli ysraýyllar möňňürip aglaşdylar. ⁵Şonuň üçin olar bu ýeriň adyna Bohim^a goýdular we şol ýerde Rebbe gurbanlyk berdiler.

⁶Yeşuwa adamlary öyli-öýüne ugradandan soň, ysraýyllar özlerine ýurtdan mülk berlen ýerlerine eýelik etmek üçin gitdiler. ⁷Yeşuwanyň ýaşan döwründe

^a **2:5 Bohim** – bu söz *aglaşýanlar* diýmegi aňladýar.

ysraýyl halky Rebbe gulluk etdi. Ýeşuwadan soň ýaşap, Rebbiň Ysraýyla eden ägirt işlerini gözi bilen gören garrylaryň döwründe-de ysraýyl halky Rebbe gulluk etdi. ⁸Rebbiň guly Nun ogly Ýeşuwa ýüz on ýaşap öldi. ⁹Ony Gagaş dagynyň demirgazyk tarapyndaky Efraýym daglygynda, Timnaheresdäki öz mülkünde jaýladylar. ¹⁰Şeýlelik bilen, tutuş bir nesil dünýäden ötdi we bu öňki nesliň deregine Rebbi bilmeýän we Onuň Ysraýyl üçin eden işlerinden habarsyz başga bir nesil kemala geldi.

¹¹Soňra ysraýyllar Rebbiň ýigrenýän işlerini edip, Bagal butlaryna gulluk etdiler. ¹²Olar ata-babalaryny Müsürden çykaran öz Hudaýy Rebbi terk edip, daş-töweregindäki ähli goňşy milletleriň hudaýlaryna sygyndylar, olara baş egip sežde etdiler. Şeýdip, olar Rebbiň gaharyny getirdiler. ¹³Olar Rebbi terk edip, Bagal hem-de Aştoret butlaryna gulluk etdiler. ¹⁴Rebbiň ysraýyllara gahary geldi. Reb olary talaňçylaryň eline berdi, olary taladylar. Reb olary çar tarapdan duşmanlaryň eline berdi. Olar duşman önünde uzak durup bilmediler. ¹⁵Rebbiň ant içip söz berşi ýaly, olar nirä söweşmäge çyksalar, Reb ysraýyllara garşy boldy. Ysraýyllar gaty köp ejir çekdiler.

¹⁶Ysraýyllary talaňçylaryň elinden halas etmek üçin Reb serdarlar saýlap çykardy. ¹⁷Emma olar serdarlara-da gulak asmadylar. Tersine, başga hudaýlara sežde edip, Rebbe biwepalyk etdiler; Rebbiň buýruklaryny ýerine ýetiren ata-babalarynyň yzyna eýermän, gaýtam olaryň ýolundan juda tiz çykdylar. ¹⁸Reb olar üçin ýolbaşçy serdary çykaranda, Reb serdar bilen bile bolardy, serdaryň ähli ýaşan ömründe, Reb ysraýyllary duşmanlarynyň elinden halas ederdi. Çünki olar sütemiň we zulumyň goly

astynda bolanlarynda, Reb olara rehim ederdi. ¹⁹Emma serdar ölen badyna, olar ýene öňki ýollaryna dolanýardylar, ata-babalaryndan beter bozulýardylar; başga hudaýlara gulluk edip, olara sežde ederdiler. Şeýdip, olar tekepbirlik bilen özleriniň bet işlerinden el üzmediler. ²⁰Soňa görä Rebbiň ysraýyllara gahary gelip, şeýle diýdi: «Bu halk olaryň ata-babalary bilen Meniň eden ähtimi bozdy, sözüme gulak asmady, ²¹şu sebäpden Ýeşuwa ölmezden öň, kowulman galan halklaryň hiç birini-de, indi Men olaryň önünden kowmaryn. ²²Şeýdip, olary şu halklar bilen synap görjek, ata-babalary ýaly olar hem Rebbiň ýolundan ýörärlermikä ýa-da ýok?» ²³Reb bu halklary birbada kowup çykarmady. Olara Ýeşuwanyň ygtyýaryna berilmedik ülkelerde galmagyna rugsat berdi.

3-nji bab

Kenganda galan halklar

¹Kengandaky uruşlaryň hiç haýsysyna gatnaşyp görmedik ysraýyllary synamak üçin, Reb birnäçe milletleri kowup çykarman öz ýurdunda galdyrdy. ²Reb muny Ysraýylyň her bir nesline söweşmegi öwretmek üçin, esasan hem öň hiç haçan urşup görmedik, urşa hiç hili tejribesi ýok soňky nesil üçin etdi. ³Ine, Rebbiň şol galdyran milletleri: piliştlieleriň baş hanlygy, ähli kenganlar, sidonlar, Bagalhermon dagyndan Lebohamada çenli aralykdaky Liwan dagynda ýaşayan hiwiler. ⁴Rebbiň Musanyň üsti bilen ata-babalaryna berlen buýruklaryna ysraýyllaryň gulak asýandyklaryny ýa-da gulak asmaýandyklaryny synamak üçin Reb şu halklary galdyryppy. ⁵Ysraýyllar kenganlaryň, hetleriň, amurlaryň, perizleriň, hiwileriň we ýabuslaryň arasynda

mesgen tutdular. ⁶Olar bilen gyz alşyp-berişdiler, olaryň hudaýlaryna gulluk etdiler.

Otniýel serdar

⁷Ysraýyllar Rebbiň ýigrenýän işlerini etdiler, özleriniň Hudaýy Rebbi unudyp, Bagal hem-de Aşera butlaryna gulluk etdiler. ⁸Şol sebäpden Rebbiň Ysraýylla gahary gelip, olary Siriýa patyşasy Kuşan-rişataýymyň eline tabşyrdy. Ysraýyllar sekiz ýyllap Kuşan-rişataýymyň gol astynda boldular. ⁹Olar Rebbe perýat edenlerinde, Reb olara Otniýel diýen bir halasgär berdi. Ol Kalebiň inisi Kenazyň ogludy. ¹⁰Rebbiň Ruhý Otniýele indi; ol ysraýyllara serdar bolup, urşa çykdy, Reb Siriýa patyşasy Kuşan-rişataýymy onuň eline berdi. Otniýel Kuşan-rişataýymy boýun egdirdi. ¹¹Ýurt kyrk ýyllap parahat ýaşady. Soňra Kenazyň ogly Otniýel aradan çykdy.

Ehut serdar

¹²Ysraýyllar ýene Rebbiň ýigrenýän işlerini etdiler. Reb hem Mowap patyşasy Eglony ysraýyllaryň garşysyna güýçlendirdi, sebäbi ysraýyllar Rebbiň ýigrenýän işlerini etdiler. ¹³Eglon ammonlylar we amalekler bilen birleşdiler we ysraýyllara zarba urup, Palma galasyny eýeledi. ¹⁴Şeýlelikde, ysraýyllar on sekiz ýyllap Mowap patyşasy Eglonyň gol astynda galdylar.

¹⁵Ysraýyllar ýene-de Rebbe perýat edenlerinde, Reb olar üçin bir halasgär berdi. Ol benýamin tiresinden Geranyň ogly Ehutdy, ol çepbekeýdi. Ysraýyllar Mowap patyşasy Eglon üçin salgyt äkitmegi Ehuda tabşyrdylar. ¹⁶Ehut özüne uzynlygy bir tirsek bolan iki ýüzli hanjar ýasandy. Ony donunyň aşagynda sag buduna dakyp, ¹⁷salgydy Mowap patyşasy

Eglona äkitdi. Eglon gaty semiz adamdy. ¹⁸Ehut salgydy berdi we muny göterip gelen adamlary ugratdy. ¹⁹Ýöne onuň özi Gilgalyň gapdalyndaky ýonulan uly daşyň duran ýerinden yzyna öwrülip geldi-de: «Eý, patyşa, saňa aýtjak bir gizlin sözüň bar» diýdi.

Eglon: «Ümsüm boluň!» diýip, ýanyndakylaryň hemmesini daşaryk çykardy.

²⁰Ehut şonda öz sergin otagynda ýeke galan patyşanyň ýanyna golaýlaşyp:

«Saňa Hudaýdan bir habar getirdim» diýende, patyşa tagtyndan turdy. ²¹Ehut çep eli bilen sag budundaky hanjaryny aldy-da, patyşanyň garnyna sokdy. ²²Hanjar sapy bilen bile girip gitdi. Hanjar patyşanyň ýagly garnynda galdy. Ehut hanjaryny yzyna çykarmady, hanjarynyň ujy onuň arkasyndan çykdy, onuň içgoşy daşyna çykdy. ²³Onsoň Ehut işiğiň daş ýüzüne çykyp, sergin otagyň gapylaryny daşyndan gulplady. ²⁴Ol daşaryk çykan badyna, patyşanyň nökerleri geldiler. Olar sergin otagyň gapylarynyň gullydygyny görüp, patyşa aýak ýoluna gidendir öýtdüler. ²⁵Juda köp garaşdylar, gapylar wagty bilen açylmansoň, ahyry açar alyp, gapylary açdylar. Görseler, olaryň hojaýyny ölüp ýatyrdy.

²⁶Olar nämäniň-nämedigine düşüň-ýänçäler, Ehut gaçdy we ýonulan uly daşyň gapdalyndan geçip, Seyire tarap zym-zyýat boldy. ²⁷Ol bu ýere gelip, Efraýym daglygynda şahdan edilen surnaý çaldy. Ysraýyllar onuň bilen birlikde daglykdan indiler. Ehut olaryň öňündedi. ²⁸Ehut olara: «Meniň yzyna düşüň, Reb duşmanyňyz mowaplylary siziň eliňize tabşyrdy» diýdi. Olar hem onuň zýy bilen aşak indiler we mowaplylardan Iordan derýasynyň güzerlerini eýeläp, ol ýerden hiç kimi geçirmediler. ²⁹Şonda olar on müň sany daýaw hem

batyr mowaplyny öldürdiler, olaryň ýekejesi-de aman galmady. ³⁰Şeýlelikde, mowaplylar şol gün Ysraýylyň golasyna düşdüler. Soňra ýurt segsen ýyl parahat ýaşady.

Şamgar serdar

³¹Ehutdan soň Anat ogly Şamgar peýda boldy. Ol hem padyman taýagy bilen piliştlilerden alty ýüz adamy öldürüp, Ysraýyly olaryň elinden halas etdi.

4-nji bap

Debora bilen Barak

¹Ehut ölendenden soň, ysraýyllar ýene-de Rebbiň ýigrenýän işlerini etdiler. ²Reb ysraýyllary Hasor galasynda höküm süren we kengan halkyndan bolan Ýabyn atly hanyň eline berdi. Haroşet-hagoýym galasynda ýaşayan Sisera onuň harby serkerdesidi. ³Ysraýyllar Rebbe perýat edip, Ondan kömek soradylar, Oňa ýalbardylar, sebäbi Ýabynyň dokuz ýüz sany demir söweş arabasy bardy we ol ýigrimi ýyl bäri ysraýyllary rehimsizlik bilen ezip gelyärdi.

⁴Şol döwürde ysraýyllara Lapydodyň aýaly Debora pygamber serdarlyk edýärdi. ⁵Ol Efraýym daglygynda, Rama bilen Beýteliň aralygyndaky palma agajynyň aşagynda oturyardy. Deboraňyň buýrugyny eşitmek üçin ysraýyllar onuň ýanyna gelerdiler. ⁶Debora Abynogamyň ogly Baragyň zyzndan adam iberip, Kedeş galasynyň Naftaly diýen ýerine çagyrtdy we oňa şeýle diýdi: «Ysraýyl Hudaýy Reb saňa şeýle buýruk berdi: „Bar, naftalylardan we zebulunlardan on müň adamy ýanyňa al-da, olar bilen Tabor dagyna çyk. ⁷Men bolsa harby serkerde Sisera, onuň söweş arabalaryny, agyr goşunyň Kışon derýasyna tarap

getirip, seniň eliňe berjek“». ⁸Barak oňa: «Eger sen meniň bilen gitseň, men gideýin, ýogsam, men gitjek däl» diýdi. ⁹Debora oňa: «Bolýar, men seniň bilen gideýin; bu urşuň abraýy saňa nesip etmez, çünki Reb Sisera bir aýalyň eline berer» diýdi. Şeýle diýip, Debora Barak bilen bile Kedeş galasyna tarap ýola düşdi. ¹⁰Barak zebulunlar bilen naftalylary Kedeş galasyna üýşürdi, on müň adam onuň yzyna eýerdi. Debora olara ýoldaş boldy.

¹¹Keýn tiresinden bolan Heber Kedeşniň golaýynda ýerleşen Saganannymda, dub agajynyň ýanynda çadyr gurupdy. Heber şol wagtlar beýleki keýnlerden aýry ýaşady. Keýn tiresi Musanyň gaýynatasy Hobabyň nesillerindendi.

¹²Abynogamyň ogly Baragyň Tabor dagyna çykandygyny Sisera habar berenlerinde, ¹³ol öz ýanyndaky esgerlerini, ähli söweş arabalaryny we dokuz ýüz demir arabasyny Haroşet-hagoýymdan çagyryp, olary Kışon derýasynyň ýakasyna üýşürdi. ¹⁴Debora Baraga: «Tur, Rebbiň Sisera seniň eliňe berjek güni şu gündür. Rebbiň Özi seniň önüne düşer» diýdi. Şeýlelikde, Barak Tabor dagyndan aşak indi, onuň yzy bilen on müň adam gaýtdy. ¹⁵Baragyň goşuny bilen Siseraň goşuny söweşip başlanda, Reb Siseraň esgerlerini we söweş arabalaryny derbi-dagyn etdi. Sisera arabasyndan düşüp, pyýadalap gaçdy. ¹⁶Barak Siseraň söweş arabasyny we bütin goşunyň Haroşet-hagoýyma çenli kowdy, olaryň baryny gylýçdan geçirdi, ýeke adamy-da diri goýmady.

¹⁷Sisera pyýada gaçyp, keýnlerden bolan Heberiň aýaly Ýageliň ýaşayan çadyryna bardy. Heber we onuň öýündäkiler Hasor hany Ýabyn bilen ylalaşykly ýaşady. ¹⁸Ýagel golaýlap

gelyän Siserany görüp, onuň öňünden çykdy we oňa: «Gel, agam, gel meniň ýanyma, gorkma» diýdi. Ol gelip, bu aýalyň çadyryna girdi. Aýal onuň üstüne kilim ýapyp, ony gizledi. ¹⁹Sisera aýala: «Men gaty suwsadym, maňa bir azajyk suw bersene» diýdi. Ýagel süýtli meşikden süýt alyp, Sisera içirdi-de, ýene onuň üstünü örttdi. ²⁰Soňra Sisera Ýagele: «Sen gapynyň agzynda bol, eger biri gelip: „Bu ýerde adam barmy?“ diýip soraysa, sen: „Ýok“ diýip jogap berersiň» diýdi. ²¹Sisera örän ýadawdy; ol uka gitdi. Ýagel çadyryň gazyklaryndan birini hem-de tokmagy alyp, gazygy asyrynlyk bilen Siseranyň gulak tozunda goýdy-da, üstünden tokmak bilen urdy. Gazyk onuň kellesini ýere ýelmeşdirdi. Ol dessine jan berdi. ²²Barak Siserany yzarlap, çadyryň ýanyna geldi. Ýagel ony görüp, öňünden çykdy-da: «Gel bärlik, men saňa ýitgiňi tapyp bereýin» diýdi.

Barak Ýageliň ýanyna girende, çekgesinden gazyk geçirilen, jansyz ýatan Siserany gördi.

²³Şeýdip, şol gün Hudaý kengan halkyndan bolan Ýabyn hany ysraýyllara tabyn etdi. ²⁴Ysraýyllar gün-günden güýçlenip, Kengan hanlygyny doly syndyrdylar.

5-nji bap

Deboranyň aýdymy

¹Şol gün ýeňiş mynasybetli Debora bilen Abynogamyň ogly Barak şeýle aýdym aýtdylar:

²«Ysraýyl ýolbaşçylary aýaga galanda,
halk olara meýletin boýun bolanda,
Rebbe alkyş aýdyň!

³Eý, patyşalar, eşidiň!
Eý, serkerdeler, diňläň!
Men Rebbe nagma aýtjak,
Ysraýyl Hudaýy Rebbe
bir owadan saz çaljak.

⁴Ýa Reb, Sen Segirden çykaňda,
Edomdan nyzamly aýak goşaňda,
ýer sarsyp titredi,
asmandan çagba ýagdy,
bulutlardan sil akdy.
⁵Sinaý dagynda Rebbiň öňünde,
Ysraýyl Hudaýy Rebbiň öňünde
daglar sarsyp lerzana geldi.

⁶Ýageliň zamanynda
Anat ogly Şamgar höküm sürende,
kerwenleriň yzy kesilipdi,
ýolagçylar sowa ýoldan ýöräpdiler.

⁷Debora heniz gelmezinden öň,
ene hökmünde orta çykarmazyndan öň,
Ysraýyl obalarynda hiç kim galmandy.

⁸Olar täze hudaýlary saýlan wagty
uruş gala derwezesine gelip
yetipdi.
Ysraýylyň kyrk müň esgeriniň
ählisi
ne galkanyň tapdy, ne-de
naýzasyn.

⁹Eý, Ysraýyl serkerdeleri, ýüregim
siz bilen,
gahrymanlarça söweşjekler
bilen.
Rebbe şöhrat bolsun!

¹⁰Muny aýdyň, adamlar,
ak eşek münüp gelyänler,

- haly-palaslarda oturanlar,
ýoldan geçip barýanlar!
- ¹¹ Güzere eşidilýär sazyň owazy,
eşidýäs biz surnaýlaň sesin.
Ysraýyl serdarlarynyň beýik
işlerini,
Rebbiň ýeňşini wasp edýärler.
Rebbiň halky gala derwezesine
ýöriş edýär.
- ¹² Oýan, eý, Debora, oýan!
Aýt, sen öz aýdymyňy aýt!
Eý, Abynogam ogy Barak,
galkyn!
Öz duşmanlaryňy ýesir al!
- ¹³ Diri galanlar öz serkerdesiniň
ýanyna geldi,
Rebbiň halky uly güýç bilen
maňa geldi.
- ¹⁴ Amalek ýurdundaky efraýym
hem benýamin tirelerinden
uruş tälimin bilýänler geldiler.
Makyrdan ýolbaşçylar geldiler.
Zebulundan şa hasasyny
göterýänler geldiler.
- ¹⁵ Ysakar serkerdeleri Debora bilen
biledi.
Hawa, ysakar halky Baraga
wepalydy,
onuň yzundan pyýadalap
düzlüge düşdüler.
Emma ruben urugynda içini
hümledýänler köpdi.
- ¹⁶ Näme üçin siz agyllaryň ýanynda
çopan tüýdüginiň owazyňa
maýyl bolup oturdyňyz?
Rubeniň urugynda içini
hümledýänler köpdi.
- ¹⁷ Gilgat Iordanyň aňyrsynda galdy.
Danyň adamlary öz gämileri
bilen galdy.
- Aşeriň halky deňiz ýakasynda
öz gämi duralgalarynda galdy.
- ¹⁸ Naftaly hem zebulun halklary
janlaryny howp astynda goýup,
söweş meýdanynda çaknyşdylar.
- ¹⁹ Tagnakda we Megido suwlarynyň
ýakasynda
Kengan hanlary gelip
söweşdiler;
emma olar ne kümüş, ne olja
gazandylar.
- ²⁰ Asmandan ýyldyzlar lowurdap,
öz ýolunda Sisera bilen söweşdi.
- ²¹ Kişonyň akymy – bu gadymy
derýa
olary gark etdi.
Eý, janym! Güýjüňi jemläp, öňe
git!
- ²² At toýnagynyň ýer sarsdyrýan
sesi eşidildi.
- ²³ Rebbiň perişdesi diýýär:
„Batyr esgerlere goşulmandygy
üçin
Meroz galasyna gargaň,
onuň halkyna lagnat
ýagdyryň!“.
- ²⁴ Keýnlerden bolan Heberiň aýaly
Ýagel
çadyrda ýaşayan aýallar
arasynda ýalkansyn!
- ²⁵ Sisera suw diledi, Ýagel oňa süýt
berdi.
Hanlara mynasyp käsede oňa
gaýmak getirdi.
- ²⁶ Ol çadyrdan çykdy,
sol eline gazyk, sag eline
tokmak aldy.
Tokmak bilen Siserany urup,
onuň kellesini mynjyratdy.
Ol gazygy eline aldy-da,

Siseranyň gulak tozunda
goýup,
üstünden tokmak bilen kakdy.
²⁷ Sisera Ýageliň aýagynyň
astynda,
ýatan ýerinde jan berdi.

²⁸ Siseranyň ejesi penjireden
seredip,
gözünü ýola dikip durşuna
perýat edýär:
„Oglumyň söweş arabalary näme
üçin eglendikä?
Näme üçin atlarynyň aýak sesi
eşidilenok?“.

²⁹ Akylyly boýdaşlary oňa göwünlik
berdiler.

Megerem, onuň özi-de özüne
şeýle diýerdi:

³⁰ „Belki, olja paýlaşyandyrlar,
hersi özüne birki gyzy
tutýandyr.

Sisera öz olja alan zatlaryndan
dürli reňkli geýimler
saýlaýandyr,
nepis nagyşly geýimlerden
meniň üçin saýlaýandyr“.

³¹ Goý, seniň duşmanlaryň
hemmesi
şeydip ýok bolsun, ýa Rebbim!
Seni söýýänler bar güýji bilen
söhle saçýan
Gün ýaly güýçli bolsun!»

Şondan soň ýurt kyrk ýyllap parahat
ýaşady.

6-njy bap

Midýanlar ysraýyllary ezyärler

¹Ysraýyllar ýene-de Rebbiň ýigren-
yän işlerini etmäge başladylar. Reb

olary ýedi ýyllap midýanlaryň eline
berdi. ²Ysraýyllar midýanlaryň golas-
tynda galdylar. Midýanlaryň berýän köp
jebir-sütemi sebäpli ysraýyllar daglaryň
gowaklarynda we başga-da sümelgelerde
özlerine gizlenmäge bukular gurdular.
³Ysraýyllar ýere tohum sepip, ekişe
başlanlarynda, midýanlar, amalekler we
gündogar halklar olaryň üstüne çozar-
dylar. ⁴Olar Ysraýylyň ýerinde çadyrlar
gurardylar we tä Gaza galasyna çenli
ähli ekinleri ýok ederdiler. Ysraýyllara
ne goýun, ne öküz, ne eşek hiç zat goý-
mazdylar. ⁵Olar mallary hem çadyrlary
bilen bile edil çekirtge çozan ýaly bolup
gelerdiler; olaryň özleriniň hem, düýe-
leriniň hem san-sajagy ýokdy. Olar ýurdy
wes-weýran ederdiler. ⁶Midýanlaryň
sütemi sebäpli ysraýyllar gaty garyp
düşdüler we Rebden kömek sorap, ýal-
barmaga başladylar.

⁷Ysraýyllaryň midýanlardan dady-per-
ýat edip, Özüne ýalbarandyklaryna
göra, Reb olara bir pygamber iberdi.
⁸Şol pygamber olara: «Ysraýyl Hudaýy
Reb size: „Müsür gulçulygyndan sizi
Men çykardym. ⁹Kuwwatly müsürlileriň
we size sütem edenleriň hemmesiniň
elinden Men halas etdim. Men ola-
ry siziň öňüňizden kowup, şu ýerleri
size berdim. ¹⁰Size Hudaýyňyz Reb
Mendigimi, amorlaryň topragynda
ýaşasaňyz-da, olaryň hudaýlaryna
sežde etmeli däldigiňizi aýdypdym.
Ýöne siz Meni diňlemeđiňiz“ diýip
aýtdy» diýdi.

Gidegon serdarlyk edip başlaýar

¹¹Ine, Rebbiň iberen perişdesi Opra
galasyna gelip, dub agajynyň aşagynda
oturdy. Bu agaç abygezer urugyndan
Ýowaş diýen adamyňkydy. Onuň ogly
Gidegon midýanlar bilmez ýaly, şol

ýerdäki üzüm sykylýan çukurda bugdaý döwüp durdy. ¹²Rebbiň perişdesi oňa görnüp: «Eý, edermen urşujy, Reb seniň bilendir!» diýdi. ¹³Gidegon oňa: «Eý, jenabym, eger Reb biziň bilen bolsa, onda nädip biziň başymyza şunça betbagtlyk gelýär? Ata-babalarymyz: „Reb bizi Müsürden alyp çykdy“ diýip, bize gürrüň berýärdiler. Hany, Rebbiň şol gudratlary? Indi Reb bizi terk edip, midýanlaryň eline berdi» diýdi. ¹⁴Reb Gidegona bakyp: «Bar, şu güýjüň bilen git-de, ysraýyllary midýanlaryň elinden halas et. Seni Men iberýärim!» diýdi. ¹⁵Gidegon: «Ýa Reb! Men nädip Ysraýyly halas edip bilerin? Meniň urugym manaşa tiresiniň iň ejizidir. Men özüm hem maşgalamyzyň iň kiçisi ahyryn» diýdi. ¹⁶Reb oňa: «Men seniň bilen bolaryn. Sen ähli midýanlary emgenmän gylyçdan geçirersiň» diýdi. ¹⁷Şonda Gidegon Rebbe: «Eger menden razy bolsaň, onda Sen Özüňň Rebdigiňi, meniň bilen Rebbiň gepleşýändigini subut edýän bir alamat görkez. ¹⁸Saňa sadaka getirip, önünde goýançam, bu ýerden gitme» diýdi. Ol: «Sen gelyänçaň, garaşaryn» diýdi.

¹⁹Gidegon gidip, bir owlak soýdy we bir batman undan petir bişirdi. Eti sebede saldy, çorbasyны күзä guýdy we bulary getirip, dub agajynyň aşagynda Onuň önünde goýdy. ²⁰Hudaýyň perişdesi Gidegona: «Eti we petiri şu daşyň üstünde goý-da, üstünden çorbany guý» diýdi. Gidegon şeýle hem etdi. ²¹Perişdäniň elinde hasasy bardy. Ol hasanyň ujuny et bilen petire degrende, daşdan ot çykdy. Ot daşyň üstündäki et bilen petiri ýakyp kül etdi. Hut şol wagt Rebbiň perişdesi gözden gaýyp boldy. ²²Gidegon Rebbiň perişdesiniň özi bilen gepleşendigine düşünende: «Eý, Hökmürowan Reb! Maň

kömek et! Men perişdäň bilen ýüzbe-ýüz boldum» diýip gygyrdy. ²³Reb oňa: «Howsala düşme, rahatlan! Gorkma, sen ölmersiň!» diýdi. ²⁴Gidegon ol ýerde Rebbe gurbanlyk sypasyny gurdy we ony «Reb rahatdyr» diýip atlandyrdy. (Bu gurbanlyk sypasy abygezer urugynyň Opra galasynda, dubuň astynda henize çenli dur.)

²⁵Şol gijäniň özünde Reb Gidegona: «Sen kakaňyň sürüsinden iki sany öküz getir, olaryň biri ýediýaşar öküz bolsun. Kakaňyň Bagala guran gurbanlyk sypasyny ýyk, onuň ýanyndaky Aşera butuny çap. ²⁶Soňra belentde Hudaýyňyz Rebbe gurbanlyk sypasyny gur. Ikinji öküzi soý-da, ony şol ýerde Aşera butundan alnan odun bilen ýakyp, ýakma gurbanlyk edip ber» diýdi. ²⁷Gidegon özüniň adamlaryndan onusyny ýanyna alyp geldi-de, Rebbiň buýrugyny ýerine ýetirdi. Atasynyň öýündäkileriniň hemde galanyň ilatynyň görerinden gorkup, Gidegon bu işi gije etdi.

²⁸Galanyň adamlary irden turanlarynda Bagalyň gurbanlyk sypasynyň ýykylandygyny, onuň ýanyndaky Aşera butunyň çapylandygyny, täze gurlan gurbanlyk sypasynda ikinji öküziň ýakylandygyny gördüler. ²⁹«Bu kimiň eden işikä?» diýşip, biri-birilerinden soradylar, ahyry sorap-idäp, muny Ýowaşyň ogy Gidegonyň edendigini bildiler. ³⁰Adamlar Ýowaşa: «Ogluňy daşary çykar, ol ölmeli, sebäbi Bagalyň gurbanlyk sypasyny ýykypdyr, onuň ýanyndaky Aşera butuny çapypdyr» diýdiler. ³¹Ýowaş özüniň töweregine üýşen mähellä: «Bagaly goramak siz galypmy? Siz ony goldaýaňyzmy? Onuň tarapyny tutan daňdana çenli öler. Eger Bagal hudaý bolýan bolsa, özüni ýykandan aryны özi alsyn, Bagalyň

özi hasaplaşsyn» diýdi. ³²Şol günden başlap, Gidegony Ýerubagal^a diýip atlandyrdylar, sebäbi ol Bagalyň gurbanlyk sypasyny ýykdy.

³³Şu wakadan soň midýanlar, amalekler, gündogaryň beýleki halklary birleşdiler we Iordan derýasyndan geçip, Ýizregel jülgesinde düşelge gurdular. ³⁴Gidegona Rebbiň Ruhy indi. Şondan soň Gidegon surnaý çalyň, abygezer urugyny öz yzyna düşmäge çagyrdy. ³⁵Ol Manaşanyň ähli tirelerine adam iberip, ol ýeriň halkyny öz ýanyna toplady. Ol aşerlere, zebulunlara, naftalylara hem çaparlar ýollady. Olar hem söweşe çykdylar.

³⁶Gidegon Hudaýa şeýle diýdi: «Ysraýyllary meniň üstüm bilen halas etjekdigiňe beren sözüň çyn bolsa, onda ³⁷men harmanda goýun ýüňüni düşäýin. Eger daňdanyň çygy diňe ýüňüň üstüne düşüp, onuň töweregindäki ýerler gurulygyna galsa, onda Seniň Ysraýyly meniň üstüm bilen halas etjekdigiňe göz ýetirerin». ³⁸Şeýle hem boldy. Ertesi irden Gidegon ýüňi sykyp, ondan bir jam suw aldy. ³⁹Gidegon Hudaýa: «Meni ýazgarma. Senden ýene bir zat dilemäge maňa rugsat et: goýun ýüňi bilen ýene bir gezek synag edip göreýin. Goý, indi ýüň gurulygyna galsyn-da, onuň töweregindäki ýerler çyg bolsun» diýdi. ⁴⁰Hudaý şol gije şeýle hem etdi: ýüň gury galyp, onuň töweregindäki ýerlere çyg düşdi.

7-nji bap

Gidegon midýanlar bilen söweşýär

¹Ýerubagal (ýagny Gidegon) hem-de onuň ýanyndaky adamlar daňdan Harot

çeşmesiniň başynda düşlediler. Midýanlaryň düşelgesi olardan demirgazykda, More depesiniň ýanyndaky jülgededi.

²Reb Gidegona: «Seniň ýanyndaky goşun Meniň midýanlary siziň eliňize bererimden juda köp. Ýogsam, ysraýyllar: „Öz güýjümüz bilen halas bolduk“ diýişip, Meniň önümde öwnerler. ³Sen halka eşitdirip: „Kim gorkak we ýygra bolsa, Gilgat daglaryndan yzyna dolansyn“ diýip jar et» diýdi. Gidegon olary synagdan geçirdi. Ýigrimi iki müň adam yzyna gaýtdy. On müň adam şol ýerde galdy. ⁴Reb Gidegona: «Entegem adam köp, olary suwuň ýakasyna getir. Men Özüm saňa olary saýlap bereýin. Meniň saňa: „Goý, seniň bilen gitsin“ diýen adamlarym seniň bilen gitsinler, „Seniň bilen gitmesin“ diýenlerim gitmeli däldirler, şolar gitmesinler» diýdi. ⁵Ol adamlary suwuň boýuna getirdi. Reb Gidegona: «Suwy itiň içişi ýaly dili bilen içenleri bir aýry duruz, dyzyna çöküp, eglip içenleri bir aýry duruz» diýdi. ⁶Suwy goşawujyna alyp, dili bilen içenler üç ýüz adam boldy; beýleki adamlaryň hemmesi dyzyna çöküp içdi. ⁷Reb Gidegona: «Suwy dili bilen içen üç ýüz adam bilen sizi halas ederin; midýanlary siziň eliňize bererin; galan ähli adamlar öz öýlerine gaýtсынlar» diýdi. ⁸Şeýdip, Gidegon beýleki ysraýyllaryň iýer-içer ýaly zatlaryny hem-de surnaýlaryny alyp, olaryň hemmesini öz çadyrlaryna goýberdi. Üç ýüz adamy bolsa alyp galdy. Midýanlaryň düşelgesi jülgede, olaryň aşak tarapyndady.

⁹Şol gije Reb oňa: «Tur, duşmanyň düşelgesine garşy söweşmäge düş, çünki Men olary seniň eliňe berýarin. ¹⁰Eger sen duşmanyň düşelgesine söweşe

^a 6:32 *Ýerubagal* – bu söz *Bagalyň özi göreşsin* diýmegi aňladýar.

gitmäge gorksaň, öz hyzmatkäriň Fura bilen bile gidäý. ¹¹Sen olaryň näme gürrüň edýänlerini diňlärsiň, şondan soň düşelgä garşy söweşmäge seniň elleriň kuwwatlanar» diýdi. Gidegon öz hyzmatkäri Fura bilen düşelgedäki ýaragly goşunyň göni üstüne girdiler. ¹²Midýanlardy amalekler we gündogar halklaryň hemmesi jülgäniň boýuna edil çekirtge üýşen ýalydy. Düýeleri şeýle bir köpdi, olar edil deňiz ýakasyndaky çäge deý sansyz-sajaksyzy. ¹³Gidegon ol ýere gelende, bir adam dostuna gören düýüşini aýdyp berip otyrdy. Ol: «Düýşümde bir tegelek arpa çöregi midýanlaryň düşelgesiniň üstünden togalanyp, çadyra gelip urýar-da, ony ýykýar, çadyr yranyp dargaýar» diýýär. ¹⁴Beýleki dosty oňa: «Bu ysraýyly Ýowaşyň ogly Gidegonyň gylyjydyr. Midýanlary we onuň düşelgelerindäki tutuş goşunyň Hudaý onuň eline berdi» diýip jogap berýär.

¹⁵Gidegon bu düýşi diňläp, onuň ýorudyny eşidenden soň, Rebbe sezde etdi. Ol ysraýyllaryň düşelgesine dolanyp geldi-de: «Turuň, çünki Reb midýanlaryň goşunyň siziň eliňize berdi» diýdi. ¹⁶Soňra Gidegon üç ýüz adamy üç bölüme böl-di-de, hemmesiniň eline şahdan edilen surnaý, boş küýze we küýzäniň içine-de çyra salyp berdi. ¹⁷Soň olara ýüzlenip: «Maňa serediň, meniň edenimi gaýtalaň. Olaryň düşelgesine golaýlanymyzda, meniň eden hereketimi siz hem edersiniz. ¹⁸Men bilen ýanymdakylar surnaý çalarys, siz hem düşelgäniň daşyna aýlanyp surnaý çalyň hem-de „Reb üçin we Gidegon üçin!“ diýip gygyryň» diýip tabşyrdy.

¹⁹Gidegon bilen ýüz adam ýarygijäniň oň ýany, sakçylaryň ýaňy çalşylan wagty, düşelgäniň bir ujundan geldiler-de, surnaýlaryny çalyp, ellerindäki küzelerini

döwdüler. ²⁰Üç bölümdäkileriň hemmesi-de surnaýlaryny çalyp, küzelerini döwdüler. Çep elinde çyrany saklap, sag elinde surnaý çaldylar hem-de: «Reb üçin, Gidegon üçin söweşe çykalyň!» diýip gygyryşdylar. ²¹Her biri düşelgäniň töwereginde öz orunlarynda durdular: tutuş düşelgedäkileriň hemmesi ylgaşdylar, gygyryşdylar we gaçyp başladylar. ²²Üç ýüz adamyň surnaý çalan wagtyndan başlap, Rebbiň emri bilen düşelgedäki midýanlar biri-birini gylyçlap öldürdiler. Midýanlaryň goşuny Serera tarap Beýtşitta çenli, Tabadyň golaýyndaky Abelmeholanyň serhedine gaçdy. ²³Nafatalylaryň, aşerleriň tiresinden hem-de manaşalaryň ähli kowumlaryndan bolan ysraýyllar çagyryldylar. Olar midýanlaryň zyndan kowaladylar.

Gidegon we efraýymlar

²⁴Soňra Gidegon tutuş Efraýym daglygynda ýaşayanlara öz habarçylaryny ýollap: «Geliň, midýanlaryň garşysyna söweşiň. Midýanlara üstünden geçmäge ýol bermez ýaly, Iordan derýasyny we Beýtbara çenli bolan suw çeşmelerini eýeläň» diýdi. Hemme efraýymlar çagyryldy, olar Beýtbara çenli çeşmeleri we Iordan derýasyny eýelediler. ²⁵Midýanlaryň iki baştutanyny: Orebi we Zeýebi ele saldylar. Orebi Orep gaýasynda, Zeýebi bolsa üzüm syklyýan ýerde öldürdiler (soňra ol ýer Zeýep diýlip atlandyrylypdyr). Efraýymlar midýanlaryň zyndan kowdular. Orep bilen Zeýebiň kellesini kesip, Iordanyň gündogarynda bolýan Gidegona eltip berdiler.

8-nji bab

¹Soňra efraýymlar Gidegona: «Sen näme üçin beýle etdiň, näme üçin midýanlar bilen söweşmäge gideniňde

bizi çagyrmadyň?» diýdiler. Olar Gidegony gaty ýazgardylar. ²Gidegon olara: «Siziň bitiren işiňiziň ýanynda meniňki dagy näme? Efraýym Abygezeriň ýygnan üzüminden köp ýygyp, özüni bagtly hasaplamanmydy näme?» ³Hudaý Midýan baştutanlary Orep bilen Zeýebi siziň eliňize berdi. Men siziňkiçe iş bitirip bildimmi?» diýdi. Bu sözlere eşidip, efraýymlaryň gahary köşeşdi.

Gidegon midýanlary ýeňýär

⁴Gidegon ýadaw bolsa-da, duşmanyň zyznydan kowalamagy dowam edip, öz üç ýüz adamy bilen Iordan derýasyndan geçdi. ⁵Ol Sukodyň ilatyna: «Meniň zyzmydan gelýän adamlaryma çörek beriň, olar gaty ýadaw. Men midýan baştutanlary Zebah bilen Salmunnany yzarlap barýaryn» diýdi. ⁶Emma Sukodyň ýolbaşçylary: «Seniň goşunyňa näme üçin çörek bereli? Zebahy we Salmunnany siz ele saldyňyzmy näme?!» diýdiler. ⁷Gidegon: «Bolýar, Reb Zebahy we Salmunnany meniň elime berenden soň, şu bolşuňyz üçin sizi çöl agajynyň tikenleri bilen hem-de böwürslen çybyklary bilen teniňizi parçalaryn» diýdi. ⁸Gidegon bu ýerden çykyp, Peniýele ^a gitdi we onuň ilatyna-da öňki aýdalaryny gaýtaldy, olar hem Sukodyň ilatynyň beren jogaby ýaly jogap berdiler. ⁹Ol Peniýeliň ilatyna-da: «Yeňiş bilen zyzma dolanyp gelenimde, şu diňiňizi ýykaryn» diýdi.

¹⁰Zebah bilen Salmunna Karkordady. Gündogaryň ilatyndan ýygnanan, tutuş goşundan diri galan on baş müňe golaý esger hem olaryň ýanyndady. Olaryň yüz ýigrimi müň söweşijileri bolsa öldürilipdi. ¹¹Gidegon Noba bilen

Ýogbohanyň gündogaryndaky kerwen ýoly bilen baryp, olaryň garaşmadyk wagtynda duýdansyz olara zarba urdy. ¹²Midýanlaryň Zebah bilen Salmunna atly iki baştutanly gaçdy, emma Gidegon olary kowalap tutdy. Bütün goşun aljyraňňylyga düşdi.

¹³Ýowaşyň ogy Gidegon Heres geçdiniň üsti bilen uruşdan gaýdyp geldi. ¹⁴Ol Sukodyň ilatyndan bir ýaş ýetginjegi tutdy-da, ony sorag etdi. Ol Sukot baştutanlarynyň we ýaşullarynyň yetmiş ýedi sanysynyň adyny ýazyp berdi. ¹⁵Gidegon Sukodyň ilatynyň ýanyna gelip: «Siz: „Seniň ýadaw adamlaryňa çörek berer ýaly, Zebahy we Salmunnany ele saldyňyzmy näme?“ diýip, meniň üstümden gülüpdüňiz. Ine, Zebah bilen Salmunna» diýdi. ¹⁶Olar Sukodyň ýaşullaryny we galanyň ilatyny çöl agajynyň tikenleri hem-de böwürslen çybyklary bilen jezalandyrdylar. ¹⁷Penuwal diňini ýykyp, galanyň ilatyny gyrgyna berdiler.

¹⁸Gidegon Zebah bilen Salmunnadan: «Siziň Tabora öldürenleriňiz nähili adamlardy?» diýip sorady. Olar: «Seniň ýalydylar, şazada sypatlydylar» diýip jogap berdiler. ¹⁹Gidegon: «Olar meniň süýtdeş doganlarymdy. Rebden ant içýärim, eger siz olary öldürmedik bolsaňyz, men hem sizi öldürmezdim» diýdi. ²⁰Ol özüniň nowbahar ogy Ýetere: «Tur, olary öldür!» diýdi. Yetginjek gylyjyny çykarmady, sebäbi entek ýaş bolany üçin gorkýardy. ²¹Zebah bilen Salmunna Gidegona: «Tur-da, özüň bizi öldür, sebäbi erkek adamyň işini diňe erkek bitirip biler» diýdiler. Gidegon turup, Zebah bilen Salmunnany öldürdi-de, olaryň düşesiniň boýnundaky ýarym aý şekilli şaý-seplerini aldy.

^a 8:8 *Peniýel* – ýewreýçe *Penuwel*. Bu Peniýeliň beýleki adydyr.

²²Ysraýyllar Gidegona: «Seniň özüň, ogluň, agtygyň bize patyşa bolsun, çünki sen bizi midýanlaryň elinden halas etdiň» diýdiler. ²³Gidegon olara: «Menem, meniň oglumam size patyşa bolmaz. Reb size patyşa bolar» diýdi. ²⁴Gidegon olara: «Olja edip alan altyn gulak halkalaryňyzdan maňa heriňiz birini beriň» diýdi. (Duşmanda gulakhalka köpdü, çünki olar ysmaýyllardy.) ²⁵Olar: «Höwes bilen bereris!» diýip, ýere geýim düşäp, onuň üstüne adam başyna bir gulak halka taşladylar. ²⁶Altyn-kümüş düwmelerden, midýan patyşalarynyň goýy gyrgyzy reňkli geýimlerinden hem-de olaryň düýeleriniň boýnuna dakylýan altyn halkalaryndan başga, onuň ýyganan diňe gulak halkalarynyň agramy takmynan bir batman^a boldy. ²⁷Gidegon olardan efot ýasady we ony öz galasy bolan Oprada goýdy. Soňra ähli ysraýyllar ol ýere gatnap, efoda sežde etdiler. Bu Gidegona hem-de onuň öýündäkileriň ählisine gurlan duzakdy. ²⁸Şeýlelikde, midýanlar ysraýyllara boýun egdiler hem-de şondan soň olara baş galdyrmadylar. Şeýdip, Gidegonyň döwründe ysraýyllar kyrk ýyllap parahat ýaşadylar.

Gidegonyň ölümi

²⁹Ýowaşyň ogly Ýerubagal öz öýüne gidip, şol ýerde ýaşap başlady. ³⁰Gidegon köp aýally bolansoň, onuň ýetmiş ogly bardy. ³¹Şekemde ýaşayan gyrgyz hem oňa bir ogul dogrup berdi. Onuň ady Abymelekdi. ³²Gidegon gojalık ýaşyna ýetip öldi, ony abygezer urugynyň Opra galasynda, öz atasy Ýowaşyň gubry goýlan gümmезде jaýladylar.

³³Gidegon ölensoň, ysraýyllar Bagal butlaryna sežde edip, zyna etdiler;

Bagalberiti özleriniň hudaýy saýyp başladylar. ³⁴Ysraýyllar daş-töweregindäki ähli duşmanlaryň elinden halas eden özleriniň Hudaýy Rebbi ýatlamadylar. ³⁵Şeýle hem, Ysraýyla we özlerine eden ähli haýyry işleri üçin Ýerubagalyň (ýagny Gidegonyň) öýüne wepaly bolmadylar.

9-njy bap

Abymelek

¹Ýerubagalyň ogly Abymelek Şekeme baryp, daýylaryna we öz ejesiniň ähli kowumlaryna ýüzlenip: ²«Şekemiň ähli ilatyna şuny ýetiriň: Size Ýerubagalyň ýetmiş oglunyň ýolbaşçylyk edeni gowumy ýa bir adamyň? Meniň öz süýegiňizden we teniňizdendigimi unutmaň» diýdi. ³Onuň daýylary muny Şekemiň ilatyna ýetirip, olary ynandyrdylar, olaryň göwünleri Abymelege tarap öwrüldi. «Ol biziň doganymyz ahyryn» diýdiler. ⁴Olar Abymelege Bagalberit buthanasyndan ýetmiş kümüş teňňe alyp berdiler. Belli bir işiň başyny tutman, işsiz, göwne gelenini edip, göwün hoşlap gezip ýören adamlara Abymelek şol kümüşleri berip, olary hakyna tutdy-da, öz yzyna düşürdi. ⁵Abymelek Opra galasynda öz atasynyň öýüne geldi we Ýerubagalyň ýetmiş ogluny, ýagny öz doganlaryny bir daşyň üstünde öldürdi. Diňe Ýerubagalyň iň kiçi ogly Ýotam gaçyp gizlenip, diri galdy. ⁶Şekemiň ähli ilaty we Beýtmillonyň ilatynyň hemmesi baryp, Şekemiň golaýynda ky dub agajynyň ýanynda Abymelegi patyşa diýip ygılan etdiler.

⁷Bu hakda Ýotama gürrüň berenlerinde, ol Gerizim dagyna gidip, onuň

^a **8:26 Bir batman** – ýewreýçe bir müň ýedi yüz şekel. Bu takm. 20 kg deňdir.

depesine çykdy-da, belent ses bilen gygyryp, şeýle diýdi: «Eý, Şekemiň ilaty! Meni diňläň, eger şeýtseňiz, Hudaý hem siziň dilegiňizi diňläň.

⁸Günlerde bir gün agaçlar özlerine patyşa saýlamakçy boldular. Olar zeýtun agajyna ýüzlenip: „Bize patyşa bol“ diýipdirler.

⁹Zeýtun olara: „Men hudaýlara we adamlara berýän hezzetli ýagymy taşlap, başga agaçlaryň üstünden höküm sürmäge giderinmi?“ diýip jogap beripdir.

¹⁰Soňra agaçlar injir agajyna: „Gel-de, sen bize patyşa bol“ diýip ýüz tutupdyrlar.

¹¹Injir olara: „Men özümiň şirin-şeker iýmişimi taşlap, agaçlaryň üstünden höküm sürmäge giderinmi?“ diýip jogap beripdir.

¹²Soň olar üzüm agajyna: „Gel-de, biziň üstümizden patyşalyk et“ diýipdirler. ¹³Üzüm agajy olara: „Men näme hudaýlaryň we adamlaryň göwnüni gäterýän şirin-şerbetimi taşlap, agaçlaryň üstünden höküm sürmäge giderinmi?“ diýip jogap beripdir.

¹⁴Iň soňunda ähli agaçlar tikenli agaja: „Bize sen patyşa bolay“ diýipdirler.

¹⁵Tikenli agaç beýleki agaçlara bakyp: „Eger siz meniň, hakykatdan hem, özüňize patyşa bolmagymy isleýän bolsaňyz, onda meniň saýamda bukulyň. Eger şeýtmeşeňiz, onda tikenli agaçdan ot çykyp, Liwanyň kedr agaçlaryny ýakyp-ýandyrar“ diýipdir.

¹⁶Ine, indi bir seredip görüň, çynyňyz bilen ak ýürekden Abymelegi patyşa saýladyňyzmy? Ýerubagal hem onuň öýüni nätdiňiz, onuň haýyrly işlerine mynasyp iş etdiňizmi? ¹⁷Meniň kakam siz üçin söweşdi, öz janyny gaýgyrmady. Ol sizi midýanlaryň elinden halas etdi. ¹⁸Indi siz meniň kakamyň öýündäkileriniň

garşysyna gidip, onuň ýetmiş ogluny bir daşyň üstünde öldürdiňiz, onuň gyrynagyndan bolan ogly Abymelegi bolsa Şekemiň ilatynyň üstünden patyşa edip goýduňyz, sebäbi ol siziň doganyňyz. ¹⁹Eger çynyňyz bilen ak ýürekden Ýerubagal bilen onuň maşgalasyna dogry iş eden bolsaňyz, onda Abymelege şatlanyň, ol hem size şatlansyn. ²⁰Emma beýle etmedik bolsaňyz, onda, goý, Abymelekden ot çykyp, Şekemiň we Beýtmillonyň ilatyny ýaksyn. Şekemiň we Beýtmillonyň ilatyndan ot ýaýrap, Abymelegi köýdürsin. ²¹Soňra Ýotam Beýere gaçyp gitdi we ol ýerde dogany Abymelekden gizlenip ýaşady.

²²Abymelek Ysraýyla üç ýyl ýolbaşçylyk etdi. ²³Hudaýyň emri bilen Şekemiň ilaty Abymelegiň garşysyna gidip başlady. ²⁴Bu Ýerubagalyň ýetmiş oglunyň nähak ganyny döken Abymelekden we oňa muny etmäge goltgy beren Şekem ilatyndan ar almak üçin şeýle boldy. ²⁵Şekemliler dagyň ýokarsynda talaňçylary goýdular. Olar özleriniň deňinden geçýänleriň ählisini taladylar. Bu barada Abymelege habar ýetirildi.

²⁶Abymelege garşy çykan Ýebediň ogly Gagal öz doganlary bilen Şekeme geldi. Şekemiň ilaty olara bil baglady. ²⁷Olar meýdana çykyp, öz üzümelerini ýygdylar. Üzüm ýenijilýän sokuda ýenjip, sykyp suwuny aldylar. Baýram etdiler, öz hudaýlaryna sežde etdiler. Iýip-içip, Abymelegi näletlediler. ²⁸Gagal şonda: «Biz Abymelege gulluk eder ýaly, Abymelek kim? Biz nähili adam ekenik? Onuň atasy Ýerubagal dälmi? Onuň ýolbaşçysy Zebul dälmi? Gowusy, şekemlileriň atasy Hamoryň kowumларыna gulluk ediň, Abymelege gulluk etmek nämä gerek? ²⁹Eger-de halk Abymelegi meniň elime berse, men ony kowardym

we Abymelege: „Öz esgerleriňiň sanyny köpelt-de, söweşe çyk“ diýerdim» diýdi.

³⁰Gagalyň aýdan sözlerini eşidende, galanyň ýolbaşçysy Zebulyň gahary kekirdeğine geldi. ³¹OI hilegärlik bilen Arumadaky Abymelege gizlin habar iberdi: «Ine, Galal we onuň doganlary Şekeme gelip, halky seniň garşyňa aýaga galdyrýarlar. ³²Siz şeýle ediň: özüň we ýanyňdakylar gije turuň-da, meýdanda bukuda esgerleri oturdyň. ³³Irden, Gün doguberende, turuň-da, gala hüjüm ediň, Galal we onuň ýanyndaky adamlar öňüňizden çykanda, sen olary aýaman, eliňde baryny et».

³⁴Gije Abymelek we onuň ýanyndaky adamlar Şekemiň golaýynda dört topar edip, esgerlerini goýdular. ³⁵Gagal gelip, galanyň derwezesiniň ýanynda durdy. Abymelek hem-de bukuda oturan adamlar bukudan çykyp ýörediler. ³⁶Gagal gelýän adamlary görüp, Zebula: «Ana, dagyň ýokarsyndan adamlar aşak inip gelýärler» diýdi. Zebul oňa: «Dagyň kölegesi saňa adam bolup görünýändir» diýdi. ³⁷Gagal ýene-de: «Ine, adamlar beýikden aşak inip gelýärler. Bir bölümiň esgerleri palçynyň dub agajyndan bärlik gelýärler» diýdi. ³⁸Zebul oňa: «Hany indi seniň „Biz Abymelege gulluk eder ýaly, ol kimmişin?“ diýen diliň niredi? Bular seniň şol äsgermedik adamlaryň dälmi näme? Bar, indi çyk-da, olar bilen söweş-däl!» diýdi. ³⁹Gagal Şekem ilatynyň öňüne düşüp gitdi-de, Abymelek bilen söweşdi. ⁴⁰Abymelek onuň yzyndan kowalady; Galal ondan gaçdy. Gala derwezesine çenli aralykda bolan söweşde köp adam guryldy. ⁴¹Abymelek Arumada galdy. Zebul Gagaly we onuň doganlaryny Şekemden çykaryp kowdy.

⁴²Ertesi halk ekin meýdanyna çykdy. Bu barada Abymelege habar berdiler.

⁴³OI öz adamlaryny alyp, olary üç bölüme böl-di-de, meýdanda bukuda oturtdy. Halkyň galadan çykanyny göründe, duýdansyz olaryň üstüni basyp, olary gyrdyrdy. ⁴⁴Abymelek we onuň ýanyndaky goşun bölümi galanyň derwezesiniň agzyna tarap süýşende, onuň beýleki iki bölümi meýdandakylaryň üstüne çozup, olary gyrdylar. ⁴⁵Abymelek uzynly gün söweşdi we galanyň ilatyny gyryp, galany weýran etdi we ol ýere duz sepdirdi.

⁴⁶Şekemiň golaýyndaky Eýlberit ybadathananyň baştutanlary muny eşidip, ybadathananyň iň berk gorag ýerine girdiler. ⁴⁷Abymelek bu hakda eşidende, ⁴⁸ýanyndaky adamlar bilen Salmon dagyna gitdiler. Abymelek öz ýany bilen palta äkidip, agaç şahalaryny çapdy-da, egnine aldy we ýanyndakylara: «Men näme eden bolsam, siz hem derrew şony ediň» diýdi. ⁴⁹Esgerleriň her biri agaç çybyklaryny çapyp, Abymelegiň yzy bilen gitdiler we çybyklary ybadathananyň töwereğine üşürüp, ony otladylar. Eýlberit ybadathanasyndaky müňe golaý erkekler we aýallar öldüler.

⁵⁰Soňra Abymelek gidip, Tebez diýen galany gabady we ony eýeledi. ⁵¹Galanyň ortarasynda berk diň bardy. Aýal-erkek, umuman, galanyň ilatynyň hemmesi şol ýere gaçdylar. Olar diňiň içine girip, gapylaryny bekleidiler we onuň depesine çykdylar. ⁵²Abymelek diňiň ýanyna gelip, onuň daşyny gabady, ony otlamak üçin gapylarynyň ýanyna bardy. ⁵³Şonda bir aýal degirmen daşyny Abymelegiň kellesinden zyňyp, onuň kelleçanagyny döwdi. ⁵⁴Abymelek şol mahal öz ýanyndaky ýarag göterýän ýetginjegini çagyrdy-da, oňa: «Gylyjyňy ýalaňçla-da, meni öldür, men barada „Ony aýal öldürdi“ diýlen gürrüň ýaýramasyn»

diýdi. Ýetginjek dessine oňa gylyjyny saldy, ol jan berdi. ⁵⁵Abymelegiň ölenini gören ysraýyllaryň hersi öz öýli-öýüne dolandy.

⁵⁶Şeýdip, Abymelegiň öz ýetmiş sany doganyny öldürüp, atasynyň öýüne eden hyýanatçylygyny Hudaý onuň özüne görkezdi. ⁵⁷Şekemiň ilatynyň eden ähli jenaýatçylygyny Hudaý olaryň öz başlaryna saldy. Olary Ýerubagalyň ogly Ýotamyň gargyşy tutdy.

10-njy bap

Tola serdar

¹Abymelekden soň Ysraýyly halas etmek üçin ysakar tiresinden Dodonyň agtygy, Puwanyň ogly Tola aýaga galdy. Ol Efraýym daglygynda ýerleşýän Şamyr diýen ýerde efraýmylaryň arasynda ýaşady. ²Ol ýigrimi üç ýyl Ysraýyla serdar boldy. Soňra ol dünýäden ötdi, ony Şamyrda jaýladylar.

Ýaýyr serdar

³Ondan soň, Ysraýyla ýigrimi iki ýylap Gilgatly Ýaýyr serdar boldy. ⁴Onuň otuz ogly bardy; olaryň hersi bir eşek münüp, Gilgadyň otuz galasyna öz hökümlerini ýöredýärdiler. Henize çenli şol galalar Hawotýaýyr^a diýlip atlandyrylýar. ⁵Ýaýyr aradan çykanda, ony Kamon galasynda jaýladylar.

Ysraýyllar ýene Rebbe ýalbarýarlar

⁶Ysraýyllar ýene Rebbiň ýigrenýän işlerini edip başladylar. Ysraýyllar Bagal bilen Aştoret butlaryna hem-de Siriýanyň, Sidonyň, Mowabyň, Ammonyň, piliştileriň hudaýlaryna gulluk edip başladylar. Olar Rebbi terk edip, Oňa

gulluk etmediler. ⁷Şonuň üçin Rebbiň Ysraýyla gahary geldi. Ol ysraýyllary piliştileriň we ammonylaryň eline berdi. ⁸Şol ýyl olar ysraýyllary dargadyp, olara gaty azar berdiler. Iordanyň gündogaryndaky Gilgatda, ýagny amorlaryň ýerinde ýaşayan ähli ysraýyllara olar on sekiz ýyllap sütem etdiler. ⁹Iň soňunda ýahuda, benýamin we efraýym tireleri bilen uruşmak üçin ammonlylar Iordanan geçdiler. Ysraýyllar uly gaýgy-alada galdylar. ¹⁰Olar Rebbe ýüzlenip: «Biz Seniň önünde günä etdik, öz Hudaýymyz Seni terk edip, Bagal butlaryna gulluk etdik» diýip eňreşdiler.

¹¹Reb ysraýyllara şeýle diýdi: «Sizi müsürlileriň hem, amorlaryň hem, ammonylaryň hem, piliştileriň hem elinden azat eden Men dälmi? ¹²Sidonlar, amalekler we mowaplylar size sütem eden wagty Meni çagyryňyzda, Men sizi olaryň elinden halas etdim. ¹³Siz Meni unutdyňyz we başga hudaýlara gulluk etdiňiz, şonuň üçin Men size indi rehim etjek däl. ¹⁴Baryň, öz saýlan hudaýlaryňyza ýüz tutuň, gysaja düşeniňizde, sizi, goý, şolar halas edibersinler». ¹⁵Ysraýyllar Rebbe ýüzlenip: «Biz Seniň önünde günäli, bize islän jezaňy berip bilersiň, ýöne bu gün bizi halas et!» diýdiler. ¹⁶Şeýdip, olar keseki hudaýlardan ýüz öwrüp, ýene Rebbe gulluk edip başladylar. Reb olara ýene-de dözmedi.

¹⁷Ammonlylar üýşüp, Gilgatda düşelge gurdular. Ysraýyllar ýygnanyp, Mispada düşelge gurdular. ¹⁸Gilgat halkynyň tirebaşlary biri-birilerine: «Ammonylaryň garşysyna kim ilkinji bolup urşa başlasa, şol adam Gilgadyň tutuş ilatyna baştutan bolar» diýdiler.

^a 10:4 *Hawotýaýyr* – bu söz *Ýaýyryň obalary* diýmegi aňladýar.

11-nji bap

Ýeftah serdar

¹Gilgat urugyndan Ýeftah diýen bir edermen urşujy bardy. Ýeftahyň ejesi lolydy; kakasynyň ady Gilgady. ²Gilgadyň öz nikaly aýalyndan birnäçe ogly bardy. Olar ulalyp, ýigit çykanlarynda, olar Ýeftaha: «Sen başga aýaldan bolan ogulyň, şoňa görä sen biziň atamyzyň öýünden hiç zat miras almarsyň» diýip, ony kowdular. ³Ýeftah öz doganlaryndan gaçyp, Top diýlen ýerde ornaşdy we daşyna üýşen bozgaklara baş bolup ugrady.

⁴Birnäçe wagtdan soň ammonlylar ysraýyllaryň üstüne çozdular. ⁵Şonda Gilgadyň ýaşululary Ýeftahy alyp gaýtmak üçin Top ülkesine gitdiler. ⁶Olar Ýeftaha: «Sen gel-de, bize serkerde bol, ammonlylar bilen urşaly» diýdiler. ⁷Emma Ýeftah olara: «Meni ýigrenip, atamyň öýünden kowanlar siz dälmi, eýsem? Bu günki gün başyňyza iş düşende, men size gerek boldummy?» diýdi. ⁸Şonda Gilgadyň ýaşululary Ýeftaha: «Şeýle bolan bolsa-da, biz indi saňa tarap öwrüldik. Ýör, bile ammonlylaryň garşysyna söweşeli! Sen biziň üstümüzden, tutuş Gilgat halkyna baştutanlyk et!» diýdiler. ⁹Ýeftah olara: «Eger-de siz ammonlylar bilen söweşmek üçin meni yzma alyp gitseňiz, Reb hem olary meniň elime berse, şonda men baştutanlygyz bolaryn» diýdi. ¹⁰Gilgat ýaşululary Ýeftaha: «Bize Reb şaýat bolsun, biz seniň sözünden çykmarys» diýdiler. ¹¹Şeýlelikde, Ýeftah Gilgat ýaşululary bilen gitdi. Halk ony özüne baştutan we serkerde edip saýlady. Ýeftah şonda Mispada Rebbiň huzurynda söz sözledi.

¹²Ýeftah Ammon patyşasyna: «Sen meniň ýurdumyň üstüne çozar ýaly, aramyzda näme bolan zat bar?» diýen sözleri aýtmak üçin, onuň ýanyna öz ilçilerini iberdi. ¹³Ammon patyşasy Ýeftahyň ilçilerine şeýle jogap berdi: «Ysraýyllar Müsürden gaýdyp gelýärkäler, Arnondan Ýabok we Iordan derýalaryna çenli aralykdaky ýerlerimi meniň elimden aldylar; şol ýerleri maňa uruşsyz gaýdyp ber». ¹⁴Ýeftah Ammon patyşasynyň ýanyna täzedan ilçiler iberdi. ¹⁵Oňa şu aşakdakylary aýtmaklaryny buýurdy:

«Ýeftah muny aýdýar: ysraýyllar mowaplylaryň we ammonlylaryň ýurduny almady, ¹⁶sebäbi ysraýyllar Müsürden çykanlarynda, Gyzył deňze^a çenli çölün üsti bilen gidip, Kadeşe geldiler. ¹⁷Soňra olar: „Ýurduňyň içinden geçmäge bize rugsat et“ diýen haýyş bilen Edom patyşasyna öz ilçilerini iberdiler, emma Edom patyşasy diňlemedi. Ysraýyllar Mowap patyşasynyň ýanyna hem ilçiler ýolladylar, emma ol hem razy bolmady. Şoňa görä ysraýyllar Kadeşe galdylar. ¹⁸Olar çölün içi bilen Edom hem-de Mowap ýurdundan sowa geçdiler-de, Mowabyň gündogar araçäginde, Arnonyň aňyrsynda ýerleşdiler, emma Mowabyň meýdanynyň içine girmediler, çünki Arnon Mowabyň çägi bolup durýardy. ¹⁹Soňra ysraýyllar Heşbon galasyna, amorlaryň hany Sihonyň ýanyna öz ilçilerini iberip: „Ýurduňyň içinden geçip, öz ýerimize aralaşmaga rugsat et“ diýdiler. ²⁰Emma Sihon ysraýyllaryň geçip gitmegine razylyk bermedi. Ol öz halkyny ýygnaý, Ýahsada düşelge gurdy we ysraýyllar bilen söweşe girdi. ²¹Ysraýyl Hudaýy Reb Sihony hem-de

^a 11:16 Gyzył deňiz – ýewreýçe *Gamyş deňzi*.

onuň halkyny ysraýyllaryň eline berdi. Ysraýyllar olary ýeňdiler. ²²Olar amonlaryň Arnondan Ýabok derýasyna çenli we çölden tä Iordana çenli bolan ähli ýerini basyp aldylar. ²³Şeýdip, Ysraýyl Hudaýy Reb Öz halky Ysraýylyň bähbidi üçin amonlary basyp aldy. Indi hem sen olary yzyna aljak bolýarsyňmy? ²⁴Sen öz hudaýyň Kemoşyň özüne beren ýeriniň üstünden eýelik edeňokmy näme? Biz hem Hudaýymyz Rebbiň biziň bähbidimiz üçin basyp alan ýerine eýelik edýäris. ²⁵Sen Mowap patyşasy Siporyň ogly Ballakdan gowumy näme? Ol Ysraýyl bilen tersleşdimi ýa uruşdymy? ²⁶Ysraýyllar eýýäm üç ýüz ýyl bäri Heşbonda we oňa degişli obalarda, Arogerde we oňa degişli obalarda hem-de Arnona ýakyn ähli galalarda ýaşap gelyärler. Siz näme üçin şonça wagtlap ol galalary eýelemediňiz? ²⁷Men seniň öňünde günäkär däl, sen bolsa meniň garşyma uruş başlap, maňa ýamanlyk edýärsiň. Indi, goý, höküm ýöredýän Reb ysraýyllar bilen ammonlylaryň arasynda hökümdar bolsun-da, höküm çykarsyn». ²⁸Emma Ýeftahyň bu sözlerine Ammon patyşasy gulak asmady.

²⁹Ýeftaha Rebbiň Ruhy inipdi. Ol Gilgadyň we Manaşanyň üstünden geçdi. Ol Gilgatdaky Mispäniň üstünden geçip, ammonlylaryň üstüne girdi. ³⁰Ýeftah Rebbiň öňünde ant içip, şeýle diýdi: «Eger Sen ammonlylary meniň elime berseň, ³¹onda men ammonlylary ýeňip, yzyna dolanyp gelenimde derwezämden ilkinji çykan Seniňkidir. Men şony Rebbe ýakma gurbanlyk edip berjekdirin». ³²Ýeftah derýadan geçip, ammonlylar bilen uruşmaga girdi. Reb olary Ýeftahyň eline berdi. ³³Ysraýyllar Arogerden Minnite çenli olaryň ýigrimi galasyny hem-de Abelkeramyma çenli aralygy gyrgyna

berip, uly ýeňiş gazandylar. Şeýdip, ammonlylar ysraýyllara boýun egdiler.

Ýeftah we onuň gyzy

³⁴Ýeftah Mispadaky öýüne gelende, onuň öz gyzy eli deprekli tans edip, öňünden çykdy; onuň ýeke gyzy bardy, başga ogly-da, gyzy-da ýokdy. ³⁵Ol gyzyny görende, ýakasyny ýyrtyp: «Wah, gyzym, sen meniň bagtymy garaltdyň! Indi sen hem meni ynjalýkdan gaçyrdyň! Çünki men Rebbiň öňünde öz agzym bilen kasam etdim, indi nädip ondan boýun gaçyraýyn» diýdi. ³⁶Gyz kakasyna: «Kaka, sen Rebbiň öňünde öz agzyň bilen näme kasam eden bolsaň, ýerine ýetiriber, çünki Reb seni Ammon duşmanlaryňdan üstün çykardy» diýdi. ³⁷Ol ýene kakasyna: «Maňa iki aý möhlet ber. Men daga gidip, joralarym bilen gezim edeýin we durmuşa çykmakdan mahrum bolandygymyň agysyny aglaýyn» diýdi. ³⁸Kakasy: «Bolýar, gidäý» diýip, ony iki aýlap goýberdi. Ol öz joralary bilen gitdi-de, dagda boý gyzlygyna öljegine iki aýlap ýas tutdy. ³⁹Iki aý geçensoň, ol kakasynyň ýanyna dolanyp geldi. Kakasy gyzy barada eden kasamyny ýerine ýetirdi, ol boý gyzlygyna öldi. Şondan soň ysraýyl gyzlarynyň arasynda ⁴⁰gilgatly Ýeftahyň gyzynyň ýasyny tutmak üçin, her ýylda dört gün daga gitmek däbi peýda boldy.

12-nji bap

Ýeftah efraýymlar bilen uruşýar

¹Efraýymlar uruşmak üçin bir ýere ýygnyndylar we Iordan derýasından geçip, Safona geldiler. Olar Ýeftaha: «Sen näme üçin ammonlylar bilen uruşmaga gideniňde bizi çagyryp, özüň bilen alyp gitmediň? Biz seniň özüň bilen bilelikde öýüňi otlarys» diýdiler. ²Ýeftah

olara şeýle diýdi: «Meniň we meniň adamlarymyň ammonlylar bilen bir uly dawamyz bardy. Men sizi kömege çagyrdym, emma siz gelip, meni olaryň elinden gutarmadyňyz. ³Siziň meni halas etmejeğinize gözüm ýetende, men jany-my howp astynda goýup, ammonlylaryň üstüne gitdim. Reb olary meniň elim berdi. Indi näme bu gün siz meniň bilen uruşmaga geldiňizmi?» ⁴Ýeftah Gilgadyň ähli erkeklerini çagyrdy-da, efraýmlar bilen uruşdy. Gilgatlylar efraýmlary gyrdylar, sebäbi efraýmlar olara: «Eý, efraýym we manaşa halklarynyň arasynda ýaşayan gilgatlylar! Siz efraýymdan gaçan dönüklersiňiz!» diýipdiler. ⁵Gilgatlylar efraýmlaryň elinden Jordan derýasynyň güzerini aldylar. Diri galan efraýmlardan biri: «Jordan derýasyndan geçmäge rugsat edäýiň» diýse, Gilgadyň adamlary: «Sen efraýymly dälmi?» diýip sorardylar. Eger ol «Ýok» diýip jogap berse, ⁶olar oňa: «Hany, „sibbolet“ diýip aýt» diýerdiler. Şonda ol «sibbolet» diýäýse, onda ony Jordan derýasynyň güzerinde öldürerdiler. Çünki efraýmlar «s» sesini aýdyp bilmeýändikleri üçin, oňa derek «s» sesini aýdýardylar. Şeýdip, gilgatlylaryň elinden kyrk iki müň efraýymly öldi.

⁷Ýeftah Ysraýylda alty ýyllap serdar boldy. Ol aradan çykanda, ony öz Gilgat galasynda jaýladylar.

Ybsan, Elon we Abdon

⁸Ýeftah aradan çykandan soň, beýtulhamly Ybsan Ysraýylda serdar boldy. ⁹Onuň otuz ogyly we otuz gyzy bolup, gyzларыny başga tirelere durmuşa çykaryp, ogullaryny-da başga tirelerden

öýerdi. Ol ýedi ýyl Ysraýylyň serdary boldy. ¹⁰Ybsan aradan çykanda, ony Beýtullahamda jaýladylar.

¹¹Ondan soň zebulunly Elon Ysraýyla serdar bolup, ony on ýyllap dolandyrdy. ¹²Elon aradan çykanda, ony Zebulundaky Aýalonda jaýladylar.

¹³Ondan soň pirgatonly Hilleliň ogyly Abdon Ysraýyla serdar boldy. ¹⁴Onuň kyrk ogyly we otuz agtygy bolup, olaryň hersi bir eşek mündi. Ol Ysraýyla sekiz ýyllap serdar boldy. ¹⁵Hilleliň ogyly Abdon aradan çykanda, ony Efraýymdaky amalekleriň ýaşayan daglygynda, Pirgaton diýen ýerde jaýladylar.

13-nji bab

Şimşon serdaryň dogulmagy

¹Ysraýylylar ýene-de Rebbiň ýigrenýän işlerini etdiler. Şol sebäpli Reb kyrk ýyllap ysraýylylary piliştileriň eline berdi.

²Şol döwürde Sorgada dan tiresinden Manowa diýen bir adam bardy; onuň aýaly önelgesizdi. ³Rebbiň perişdesi onuň aýalynyň ýanyna gelip: «Sen önelgesiz bolsaň-da, göwreli bolarsyň we bir ogul dograrsyň. ⁴Sen özüňi aýap sakla, şerap, çakyrdan içme, haram zatlardan iýme. ⁵Çünki sen göwreli bolarsyň we ogul dograrsyň; onuň kellesine päki degmeli däl, sebäbi enesiniň göwresinde galan gününden başlap, ol çaga Hudaýa nazyr^a bolar, ol Ysraýyly piliştileriň elinden halas eder» diýdi. ⁶Aýaly adamsynyň ýanyna gelip, şeýle diýdi: «Meniň ýanyma Hudaýyň adamy geldi, onuň daş keşbi Hudaýyň perişdesiniňki ýaly, haýbatly, gorkunçdy. Men onuň nireden gelenini sormadym, ol maňa öz adyny hem aýtmady. ⁷Ol maňa:

^a **13:5 Nazyr** – özüni Hudaýa bagyşlan adamlaryň saçyna päki degirmezlik nişany. Sözlüğe seret.

„Sen göwreli bolarsyň, ogul dograrsyň, şerap, çakyrdan içme, haram zatlardan iýme, çünki göwrede galan gününden başlap, ol Hudaýa nazyr bolar“ diýip aýtdy».

⁸Manowa Rebbe ýüzlenip: «Ýa Reb! Goý, bize iberilen Hudaýyň adamy ýanymyza ýene-de gelsin hem-de bizden doguljak çaga näme etmelidigimizi öwretsin» diýip ýalbardy. ⁹Hudaý Manowanyň sesini eşitti we Manowanyň aýaly meýdandaka, Hudaýyň perişdesi onuň ýanyna geldi. Emma aýalyň adamsy ýanynda ýokdy. ¹⁰Aýaly şol wagt ylgap gidip: «Meniň ýanyma öňki gelip giden adam geldi» diýip, adamsyna habar berdi. ¹¹Manowa aýaly bilen ol adamyň ýanyna bardy we ondan: «Meniň aýalyň bilen gepleşen senmi?» diýip sorady. Perişde: «Men!» diýip jogap berdi. ¹²Manowa oňa: «Seniň aýdanlaryň amala aşanda, biz ol çaga nähili garamaly we oňa näme etmeli?» diýip sorady. ¹³Rebbiň perişdesi Manowa: «Goý, seniň aýalyň meniň aýdanlarymy etsin. ¹⁴Ol üzümden öndürilen zatlary iýmesin; şerap, çakyr datmasyn, haram zatlardan asla iýmesin. Aýalyň meniň buýranlarymyň ählisini berjaý etmelidir» diýdi.

¹⁵Manowa Rebbiň perişdesine: «Seniň üçin bir owlagy taýýarlaýançaň, seni ýoluňdan saklamaga rugsat et» diýdi. ¹⁶Rebbiň perişdesi Manowa: «Sen meni saklasaň-de, men seniň naharyňy iýmerin, emma sen ýakma gurbanlyk taýýarlamak isleseň, onda ony Rebbe hödür et» diýdi. (Manowa bu adamyň Rebbiň perişdesidigini bilmeýärdi.) ¹⁷Manowa Rebbiň perişdesine: «Aýdanlaryň hakykat bolanda, biz seni alkyşlar ýaly, öz adyňy aýt» diýdi. ¹⁸Rebbiň perişdesi oňa: «Meniň adymy näme sorajarsyň? Ol örän täsindir!» diýdi.

¹⁹Manowa owlak bilen galla sadakasyňy daşyň üstüne getirip, täsin

gudratlar edýän Rebbe berdi. ²⁰Gurbanlyk sypasynyň üstünden ýalyn asmana galyp ugranda, Rebbiň perişdesi ýalyn bilen bile ýokary göterildi. Muny gören Manowa bilen onuň aýaly ýere ýüzin ýykyldylar. ²¹Rebbiň perişdesi Manowa bilen aýalyna şondan soň gaýdyp hiç görünmedi. Manowa onuň Rebbiň perişdesidigini şonda bilip galdy. ²²Manowa öz aýalyna: «Dogrudan hem, biz hökman öleris, çünki biz Hudaýy gördük» diýdi. ²³Aýaly oňa: «Eger Reb bizi öldürmek islän bolsa, biziň elimizden ýakma gurbanlygymyzy we galla sadakamyzy kabul etmezdi, bize şol täsinlikleri görkezmezdi, bu zatlary bize mälim etmezdi» diýdi.

²⁴Aýaly ogul dogurdy we oňa Şimşon diýen at goýdy. Çaga ösüp kemala geldi, Reb oňa ak pata berdi. ²⁵Sorga bilen Eştawolyň aralygyndaky Mahanadanda bolanda Şimşony Rebbiň Ruhy galkyndyryp başlady.

14-nji bap

Şimşon öýlenýür

¹Günlerde bir gün Şimşon Timna girdende, piliştlil bir gyzy gördi. ²Ol baryp, öz ejesine we kakasyňa: «Men Timnada piliştlil gyzlardan birini gördüm. Şony maňa alyp beriň» diýdi. ³Emma ejesi bilen kakasy oňa: «Näme üçin sen sünnetsiz piliştlil halkdan gyz aljak boljarsyň? Näme özli-özünde, tutuş ilimizde sen öýlener ýaly gyz ýokmy?» diýdiler. Şimşon kakasyňa: «Maňa şony alyp ber, sebäbi ol meniň göwnüme ýarady» diýdi. ⁴Bu işiň Reb tarapyndan boljandygyny, piliştlileriň garşysyna çykmak üçin, Onuň amatly pursady gözleýändigini Şimşonyň ejesi bilen kakasy bilmeýärdi. Şol wagtlar ysraýyllaryň üstünden piliştliler

hökümi sürýärdi. ⁵Şimşon, onuň ejesi we kakasy Timna tarap ugradylar. Olar Timnadaky üzümçilikden geçip barýarkalar, Şimşon bir ýaş ýolbarsyň arlaýan sesini eşitdi. ⁶Şimşona uly güýç bilen Rebbiň Ruhy indi, ol ýolbarsy edil bir owlajygy bölekleyän ýaly edip, düýt-müýt etdi; onuň elinde hiç zat ýokdy. Ol bu eden işini ejesine-kakasyna aýtmady. ⁷Baryp, ol gyz bilen gepleşdi; ol Şimşonyň göwnüne ýarady.

⁸Birnäçe günden soň Şimşon ol gyza öýlenmek üçin gideninde, ol şol ýolbarsyň maslygyny görmek üçin sowuldy. Seretse, ýolbarsyň maslygynda bal arylaryň öýjügi hem-de bal bar eken. ⁹Ol baldan goşawujyny dolduryp, ýolboýy ýalap iýip gitdi, ejesiniň we kakasynyň ýanyna gelende olara-da berdi. Olar hem iýdiler, emma baly ýolbarsyň maslygyndan alandygyny Şimşon olara aýtmady.

¹⁰Şimşonyň kakasy gyzyňka geldi, Şimşon şol ýerde, adaçça, öýlenýän ýigitleriň edişi ýaly ýedi günläp toý tutdy.

¹¹Toý başlananda, onuň ýanynda bile bolar ýaly, oňa otuz sany dost saýladylar. ¹²Şimşon olara: «Men size bir matal aýtjak; eger siz ony maňa toýuň ýedi gününüň dowamynda dogry çözüp berseňiz, onda men size otuz sany nepis don hem-de otuz laý köýnek bererin. ¹³Eger-de çözüp bilmeseňiz, onda siz maňa otuz sany nepis don we otuz laý köýnek berersňiz» diýdi. Olar Şimşona: «Matalyňy aýt, eşideli» diýdiler. ¹⁴Şimşon olara matalyny aýtdy:

«Iýegenden iýmit çykdy,
güýçlüden süýjülik çykdy».

Mataly üç günläp çözüp bilmediler.

¹⁵Dördünji gün ^a diýlende, olar Şimşonyň aýalyna: «Adamyňy yr, ol bize

mataly çözüp bersin; ýogsam, özüňde, kakaňyň öýüni-de otlarys, siz biziň soňky zadymyza çenli talap, geday goýmak üçin çagyrypmydyňyz?» diýdiler. ¹⁶Şimşonyň aýaly adamsynyň ýanynda aglap: «Sen meni ýigrenýärsiň, meni söýmeýärsiň, meniň ilimiň ýigitlerine matal aýtdyň, maňa ony çözüp bereňok» diýdi. Şimşon oňa: «Öz ejeme, kakama çözüp beripdirinmi, saňa çözüp berer ýaly» diýdi. ¹⁷Onuň aýaly toýuň bütin dowamynda, ýedi günläp aglady. Aýaly özelenip duransoň, ahyrsoňunda, ýedinji gün diýende Şimşon oňa matalyň çözüdini aýtdy. Şimşonyň aýaly öz iliniň ýigitlerine matalyň çözüdini aýdyp berdi. ¹⁸Ýedinji gün diýlende, Gün batmazdan oň, ýigitler Şimşonyň ýanyna gelip:

«Baldan süýji,
ýolbarsdan güýçli näme bar?»
diýdiler.

Şimşon olara: «Siz meniň göläm arkaly ýer sürmedik bolsaňyz, mataly çözüp bilmezdiňiz» diýdi. ¹⁹Rebbiň Ruhy oňa indi, ol Aşkelona gidip, ol ýerde otuz adamy öldürdi. Olaryň eşigini sypyryp aldy-da, mataly çözenlere bir laý köýnek getirip berdi. Onsoň ol gazaba münüp, öz kakasynyň öýüne gaýtdy. ²⁰Şimşonyň aýalyny bolsa, ol öýlenende, oňa iň ýakyn dost bolup oturana durmuşa çykardylar.

15-nji bap

Şimşon piliştilerden ar alýar

¹Birnäçe günden soň, bugdaý döwegi wagtynda Şimşon bir owlak alyp, aýalyny görmäge geldi. Şimşon ýatylyan otaga öz aýalynyň ýanyna girjekdigini aýdanda, aýalynyň kakasy oňa ýol

^a 14:15 *Dördünji gün* – bu jümle käbir golyazmalarda *ýedinji gün* diýip düş gelýär.

bermedi. ²Aýalynyň kakasy oňa: «Sen öz aýalyňdan ýüz öwreniş öýdüp, men ony toý wagtynda saňa iň ýakyn dost bolana äre berdim. Ine, onuň kiçi gyz jigisi ondan hem owadan dälmi? Aýalynyň deregine, belki, şuny alarsyň?» diýdi. ³Şimşon olara: «Indi piliştililere ýamanlyk etsem, meniňki hak bolar» diýdi. ⁴Şimşon üç ýüz sany tilkini tutup, guýruklaryny jübüt-jübütden biri-birine daňdy. Soňra çyralary aldy-da, olary her iki tilkiniň guýrugynyň arasyna berkitdi. ⁵Ol çyralary otlap, piliştilileriň bişen bugdaýlarynyň arasyna goýberdi-de, olaryň orulmadyk bugdaýlaryny we küdelenen bugdaýlaryny, üzümelerini hem zeýtun agaçlaryny otlady.

⁶Piliştililer: «Muny kim beýle etdikä? Bu timnalynyň giýewsi Şimşonyň işidir, sebäbi onuň gaýynatasy Şimşonyň aýalyny toý wagtynda Şimşona dost bolana alyp berdi» diýdiler. Şonuň üçin piliştililer ol aýaly we onuň kakasyny otladylar. ⁷Şimşon olara: «Siz şeýle etseňiz-de, men sizden arymy alýançam ynjalmaryn» diýdi. ⁸Şimşon olaryň üstüne gazap bilen topuldy-da, olaryň injiklerini we uýluklaryny döwürdirdi. Şondan soň, ol Eýtam gaýasyndaky gowaga gitti.

⁹Piliştililer Ýahudada düşelge gurdular we tä Lehä çenli ýaýradylar. ¹⁰Ýahudanyň ilaty olardan: «Siz näme üçin biziň garşymyza çykdyňyz?» diýip soranlarynda, olar: «Şimşon bize näme eden bolsa, biz hem oňa şeýle etmek niýeti bilen ony tutup äkitmäge geldik» diýdiler. ¹¹Üç müň sany ýahudaly çykyp, Eýtam gaýasyndaky gowaga tarap gtdiler we baryp Şimşona: «Biziň üstümüzden piliştilileriň höküm sürýändiklerini sen

bileňokmy näme? Sen bizi näme üçin beýtdiň?» diýdiler. Şimşon: «Olar maňa näme eden bolsalar, men hem olara şony etdim» diýdi. ¹²Olar: «Biz seni daňyp, piliştilileriň eline bermek üçin geldik» diýenlerinde, Şimşon olara: «Meni öldürmejegiňize ant içiň» diýdi. ¹³Olar: «Ýok, öldürmeris, biz seni diňe daňarys-da, piliştilileriň eline bereris» diýdiler. Ony iki sany täze tanap bilen daňdylar-da, gowakdan çykaryp alyp gitdiler.

¹⁴Olar Lehä ýetenlerinde, piliştililer ony uly gykylyk bilen garşyladylar. Şonda Rebbiň Ruhy güýç bilen Şimşona inip, oňa ägirt uly güýç berdi welin, onuň ellerini daňmak üçin ulanylan tanaplar edil otda ýanan zygyr ýaly boldy. Onuň ellerindäki tanaplar çözülip gitti. ¹⁵Ol ýaňy ölen eşegiň guramadyk ähini tapyp, eline aldy-da, onuň bilen urup, müň adamy öldürdi. ¹⁶Şimşon şonda şeýle diýdi:

«Bir eşek äni bilen
iki topar ýygyny ýatyrdym.
Bir eşek äni bilen
müň adamy öldürdim».

¹⁷Şu sözleri aýdyp, elindäki äni taşlady we ol ýere Ramatlehi^a diýip at dakdy.

¹⁸Ol özüniň örän suwsaýandygyny duýdy we Rebbe ýüzlenip: «Sen Öz guluňa beýik ýeňiş berdiň; indi bolsa men suwsuzlykdan ölüp, sünnetsiz piliştilileriň eline düşmelimi?» diýdi. ¹⁹Hudaý Lehide bir çukurjygy emele getirdi, ondan suw çykdy. Ol suwdan içip gandy, güýji yzyna gaýdyp geldi we ol kuwwatlandy. Şu günlere çenli Lehidäki şol ýere Eýnhakor^b diýilýär.

²⁰Ysraýylda piliştilileriň agalyk süren döwründe, Şimşon ýigrimi ýyllap ysraýyllara serdar boldy.

^a 15:17 *Ramatlehi* – bu söz *eşek äni* diýmegi aňladýar.

^b 15:19 *Eýnhakor* – bu söz *Ony çagyranýň çeşmesi* diýmegi aňladýar.

16-njy bap

Şimşon Gazada

¹Günlerde bir gün Şimşon Gaza gelen-de bir loly aýala sataşyp, şonuň bilen gitdi. ²Gazanyň ilaty: «Şimşon bäräk gelipdir» diýşip, töwerekde gaýmalaşdy. Olar: «Jahan ýagtylýança garaşarys, ony öldüreris» diýip, uzynly gije galanyň derwezesini garawulladylar. ³Şimşon ýarygijä çenli ýatdy, gijäniň ýarynda turdy-da, baryp, gala derwezesiniň gapylarynyň iki söýesini kiltleri bilen bilelikde goparyp, ony omzuna alyp, Hebronyň garşysyndaky dagyň depesine eltip goýdy.

Şimşon we Delila

⁴Şondan soň Şimşon Sorek jülgesinde ýaşayan bir aýala aşyk boldy. Onuň ady Delilady. ⁵Piliştli hanlar ol aýalyň ýanyna gelip: «Biz ony daňyp, özümize boýun egdirip biler ýaly, sen ugruny tap-da, onuň beýik güýjüniň nämededigini özüne aýtdyr. Şeýtseň, biziň herimiz saňa bir müň bir ýüz kümüş teňňe bereris» diýdiler.

⁶Delila Şimşondan: «Sen maňa aýtsana, beýle beýik güýji nireden alýarsyň? Seni näme bilen daňsaň, boýun egdirip bolar?» diýip sorady. ⁷Şimşon oňa: «Eger-de meni entek guramadyk ýedi sany ýaý kirşi bilen daňsalar, men güýçden gaçyp, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi. ⁸Piliştli hanlar ol aýala entek guramadyk täzeje ýedi sany ýaý kirşini getirip berdiler. Ol şonuň bilen Şimşony daňdy. ⁹Şol wagt piliştlilerden birnäçe adamlar şol otagda bukulyp otyrdylar. Aýal Şimşona: «Şimşon! Seniň üstüne piliştli gelyärler» diýdi. Şimşon ýaý kirişlerini edil ot degen ýüplügiň ýolnuşy ýaly edip, üzüp taşlady. Onuň güýjüniň nämededigini bilinmän galdy.

¹⁰Delila Şimşona: «Sen meni samsyk hasap edýärsiň, ýalan sözleýärsiň. Indi beri aýdaý, seni näme bilen daňyp bolar?» diýdi. ¹¹Şimşon oňa: «Eger-de meni öň ulanylmadyk täze ýüp bilen daňsalar, men güýçden gaçaryn, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi. ¹²Delila täze ýüp alyp, ony daňdy-da, oňa: «Şimşon! Seniň üstüne piliştli gelyärler» diýdi. Şol wagt piliştlilerden birnäçe adam şol otagda bukulyp otyrdylar. Şimşon ony-da ot degen ýüplügiň ýolnuşy ýaly edip, üzüp taşlady.

¹³Delila Şimşona ýene: «Sen meni samsyk hasap edýärsiň, ýalan sözleýärsiň. Aýtsana, seni näme bilen daňyp bolar?» diýdi. Ol: «Meniň saçymyň ýedi örümini gaty öwersiň-de, ony dokma dokalýan gurala berk çekdirip daňarsyň. Şonda men güýçden gaçyp, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi. ¹⁴Delila Şimşony öz dyzynyň üstünde uklatdy. Ol uklanda, onuň saçynyň ýedi örümini aldy-da, olary pugta örüp, dokma dokalýan guralda çekdirip berkitdi hem-de oňa: «Seniň üstüne piliştli gelyärler, Şimşon!» diýdi. Ol ukudan oýandy-da, dokma dokalýan guraly ondaky mata bilen bilelikde goparyp taşlady. Onuň güýjüniň nämededigini ýene bilinmän galdy.

¹⁵Delila oňa: «Seniň ýüregiň meniň bilen däl eken. Nädip sen maňa: „Men seni söýýärim“ diýip bilýärsiň? Üç gezek sen meni samsyk hasap etdiň, güýjüniň nämededigini maňa aýtmadyň» diýdi. ¹⁶Delila her gün sorap, Şimşonyň ýüregine düşdi. Ol ony halys irizip, janyndan bizar etdi. ¹⁷Şimşon ahyrsoňunda oňa öz ýüregini açdy: «Men entek ejemiň göwresindekäm Hudaýa nazyr bolandygym üçin, meniň kelläme heniz päki degen dälidir. Eger meniň saçym syrlysa,

güýjüm menden gider; meniň güýjüm gaçyp, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi.

¹⁸Şeýdip, ol ähli syryny Delila açdy. Şundan soň, Delila: «Indi geliberiň, ol maňa öz ýüregini açdy» diýip aýtmaga piliştlil hanlara habarçy iberdi. Piliştlil hanlar elleri kümüş pully geldiler. ¹⁹Delila Şimşony öz dyzynyň üstünde uklatdy. Onuň saçynyň ýedi örümni syrdrmak üçin adam çagyrdy-da, oňa syrmany buýurdy. Şimşon ejizlenip başlady, onuň güýji gaçdy. ²⁰Delila: «Seniň üstüne piliştlililer gelýärler, Şimşon!» diýende, ol oýanyp, öňki gezekdäki ýaly öz-özünü boşatmakçy boldy. Emma ol Rebbiň indi özünden ýüz öwrendigini bilmeýärdi. ²¹Piliştlililer ony tutup, gözlerini oýdular. Gaza getirip, iki sany bürünç zynjyr bilen gandalladylar. Oňa zyndanda degirmen üwetdiler. ²²Şol aralykda onuň kellesiniň syrylan ýerlerine saç çykyp başlady.

Şimşonyň ölümi

²³Piliştlil hanlary özleriniň hudaýy Dagona juda köp gurbanlyklar berip, şady-horramlyk etmek üçin ýygandylar. Olar: «Duşmanymyz Şimşony hudaýymyz biziň elimize berdi» diýişdiler. ²⁴Halk Şimşony görende: «Köpimizi öldürüp, ýerlerimizi tozduran duşmanymyzy hudaýymyz biziň elimize berdi» diýişip, öz hudaýlaryny alkylşlamaga başladylar. ²⁵Mes bolan jemagat: «Şimşony getirin, goý, ol biziň göwnümüzizi açsyn» diýip gygyryşdy. Şimşony zyndandan getirip, onuň üstünden gülüp başladylar, masgaraladylar, soňra ony sütünleriň aralygynda duruzdylar. ²⁶Şimşon elinden tutup, özünü idip ýören ýigdekçä: «Meni şu jaýy saklaýan sütünleriň ýanyna elt, şolara söýeneýin» diýdi. Ýigdekçe şeýle hem etdi. ²⁷Jaýyň içi aýal-erkeklerden doludy; piliştlil hanlary hem şol ýerdedi. Jaýyň üstünde-de

üç müňe golaý aýal-erkek bardy. Olaryň bary Şimşona tomaşa edýärdiler.

²⁸Şimşon Rebbi çagyrdy-da: «Eý, Hökmürowan Reb, meni ýadyňa sal. Eý, Hudaý! Maňa ýene bir gezejik kuwwat ber, iki gözüm üçin, piliştlililer bilen bir gezekde hasaplaşaýyn» diýdi. ²⁹Şimşon jaýy saklaýan sütünleriň birine sag elini, beýlekisine çep elini diräp, olary ýerinden süýşürdi. ³⁰Şimşon: «Goý, piliştlililer bilen bile öleýin» diýip, bar güýji bilen sütünleri itende, jaý hanlaryň, jaýdaky ähli adamlaryň üstüne ýykyldy; Şimşonyň özi ölen wagty öldürenleri onuň bütin ömründe öldürenlerinden has köp boldy. ³¹Onuň doganlary, kakasynyň tutuş maşgalasy gelip, Şimşonyň jesedini äkitdiler we ony getirip, Sorga bilen Eş-tawolyň aralygynda, kakasy Manowanyň gubry goýlan gümmesde jaýladylar. Ol ysraýyllara ýigrimi ýyllap serdar boldy.

17-nji bap

Mikanyň butlary

¹Efraýym daglygynda Mika diýen bir adam bardy. ²Ol öz ejesine: «Sen bir müň bir ýüz sany kümüş teňňäni ogurlatdyň, ony alana meniň ýanymda gargyş etdiň, seniň şol kümüşleriň mende, olary men aldym. Emma men olary häzir saňa gaýtaryp berýän» diýdi. Ejesi: «Reb seni ýalkasyn, oglum!» diýdi. ³Ol bir müň bir ýüz sany kümüş teňňäni ejesine gaýtaryp berdi. Ejesi oňa: «Oglum, men seniň üçin bu kümüşlerden oýma hem-de guýma but ýasatmakçy bolup, öz elim bilen Rebbe niyetledim, olary saňa berýärim» diýdi. ⁴Ogly olary ejesine gaýtaryp berende, ejesi iki ýüz sany kümüş teňňäni aldy-da, kümüş ussasyňa berip, şol kümüşlerden oýma hem-de guýma but ýasatdyrdy; olar Mikanyň öýünde durdy. ⁵Mika tarapyn-

dan salnan bir sany ybadat edilýän öý bardy. Ol efot we butlar ýasady hem-de öz ogullarynyň birini ruhany edip belledi. ⁶Şol döwürde ysraýyllaryň patyşasy ýokdy. Her kim öz islänini edýärdi.

⁷Ýahudanyň Beýtullaham galasynda bir ýigit ýaşady. Ol lewi tiresinden-di. ⁸Ol ýaşamaga amatly bir ýer tapmak üçin Ýahudanyň Beýtullaham galasyndan çykyp gitdi. Ol Efraýym daglygynda ýaşayan Mikanyň öýüne geldi. ⁹Mika ondan: «Nireden gelýärsiň?» diýip soranda, ol: «Ýahudanyň Beýtullaham galasyndan gelýäriň, özüm hem lewilerdendirin; ýaşar ýaly ýer gözleýäriň» diýdi. ¹⁰Mika oňa: «Meniň öýümde galyber. Meniň geňeşçim hem ruhany bolarsyň. Men seniň garnyňy doýraýyn, ýylda bir laý geým-gejim hem-de on sany kümüş teňne bereýin» diýdi. ¹¹Lewi ýigit Mikanyň öýünde gal-maga razylyk berdi. Mika oňa öz ogly ýaly seretdi. ¹²Mika lewi ýigidini ruhanyçylyga belledi, şeýdip, bu ýaş ýigit Mikanyň öýünde ýaşaberdi. ¹³Mika: «Indi Rebbiň maňa ýagşylyk etjekdigini bilýäriň, sebäbi lewi ýigidi meniň ruhany boldy» diýdi.

18-nji bap

Lewi ýigidi we dan tiresi

¹Şol döwürde ysraýyllaryň patyşasy ýokdy. Danlar özlerine ýaşar ýaly ýer gözleýärdiler, sebäbi şol wagta çenli ysraýyllaryň tireleriniň arasynda olaryň mülk paýy heniz paýlanmandy. ²Danlar öz urugyndan, Sorga hem Eştawol galalaryndan baş sany daýaw erkek adamy ýer gözlemek hem-de maglumat toplamak üçin gizlinlikde ugratdylar.

Olara: «Baryň, assyrynlyk bilen ýer gözläň» diýdiler. Olar Efraýym

daglygyna, Mikanyň öýüne gelip ýetdiler we gijäni şol ýerde geçirdiler. ³Mikanyň öýünde bolanda, olar lewi ýigidini onuň sesinden tanadylar-da, içerik girdiler we ondan: «Seni bu ýere kim getirdi? Bu ýerde sen näme işleýärsiň? Näme sebäpden sen bu ýerde?» diýip soradylar. ⁴Bu ýigit olara Mikanyň özüne edenlerini aýtdy. «Men hakyna işe durdum, men onuň ruhany» diýdi. ⁵Olar ruhana: «Sen Hudaýdan sorap, bize bilip ber, biz özümüziň ýolumyzyň şowly boljagyna-bolmajagyna göz ýetireli» diýdiler. ⁶Ruhany olara: «Arkaýyn gidiberiň, siziň ýoluňyz Rebbiň nazarynda» diýdi.

⁷Bu baş adam ol ýerden gaýdyp, Laýyşa geldi. Onuň ilatynyň sidonlylar ýaly parahat we asuda ýaşadygyny, olary sidonlaryň dolandyryandygyny gördüler. Olaryň hemme zady bardy. Olar asuda we aladasyz ýaşadylar. Olar sidonlardan uzakda ýaşadylar we hiç kim bilen aragatnaşyk saklamadylar. ⁸Soňra olar Sorga hem-de Eştawola öz tiredeşleriniň ýanyna gaýdyp geldiler; tiredeşleri olardan: «Gurtmy, tilki?» diýip soradylar. ⁹Olar: «Biz bir ýer gördük, topragy juda gowy. Siz näme beýle pikire batdyňyz, ikerjiňlenmän-de, baryp, ol ýeri eýeläň. ¹⁰Siz ol ýerde hiç bir aladasy bolmadyk halky görersiňiz. Olaryň ýeri-de örän giň. Hudaý olary siziň eliňize berendir. Ol ýerde asyl yetmezçilik edýän zat ýok» diýdiler.

¹¹Danlardan bolan alty ýüz sany erkek adam ýaraglaryny dakynyp, Sorgadan we Eştawoldan çykyp ugradylar. ¹²Olar baryp, Ýahudadaky Kirýatýegarymda düşelge gurdular. Şoňa görä ol ýer henize çenli Mahanadan ^a diýlip atlandyrylýar, bu Kirýatýegarymyň günbatarydyr.

^a 18:12 *Mahanadan* – bu söz *Danyň düşelgesi* diýmegi aňladýar.

¹³Olar bu ýerden efraýmlaryň ýaşaýan daglygyna tarap gitdiler we Mikanyň öýüniň ýanyna geldiler.

¹⁴Laýyşy gözden geçirmäge öň gelip giden baş adam öz doganlaryna: «Şu öýleriň birinde efot, oýma hem guýma but we başga butlar bar, siz şony bilýärsiňizmi? Indi näme etmelidigiňizi özüňiz bilin» diýdiler. ¹⁵Bular ol ýere bardylar. Mikanyň topar bolup duran öýleriniň birinde bolýan lewi ýigidiňiňkä girdiler, onuň bilen salamlaşdylar. ¹⁶Ýaraglaryny dakynan alty ýüz sany dan adamlary derwezäniň agzynda durdular. ¹⁷Ýer görmäge öňki gelen baş adam öýe girip, efody, oýma hem guýma buty we başga butlary aldylar. Ruhany derwezäniň agzynda ýaraglaryny dakynan alty ýüz adamyň ýanynda durdy. ¹⁸Mikanyň öýüne girip, efody, oýma hem guýma buty we başga butlary alanlarynda, ruhany olara: «Näme edýärsiňiz?» diýdi. ¹⁹Olar ruhana: «Sem bol! Ýör biziň bilen git, bize ýaşululyk hem ruhanylyk edersiň. Diňe bir adama ruhanylyk etmek gowumy ýa-da Ysraýylyň tutuş bir tiresi bilen urugyna?» diýdiler. ²⁰Ruhany begenip, efody, oýma hem guýma buty we başga butlary alyp, ýaňky gelen adamlar bilen gitdi. ²¹Olar çagalary, mallary, ähli goşlary öňden goýberip, ýola düşdüler.

²²Olar Mikanyň öýünden uzaklaşyp başlanda, Mika danlar bilen söweşmäge goňşularyny çagyrdy. Olar danlaryň yzyndan kowaladylar, ²³olaryň yzyndan gyyrdylar. Danlar Mika tarap öwrülip: «Saňa näme gerek? Ýa urşasyň gelyärmi?» diýdiler. ²⁴Mika olara: «Siz meniň ýasadan hudaýlarym bilen ruhanymy alyp gitdiňiz. Hany indi maňa näme galdy? Ýene-de: „Näme gerek?“ diýip

soraýarsyňyz» diýdi. ²⁵Danlar oňa: «Sem bol, ýogsam, biziň gaharymyzy getirersiň, onsoň özüňiň-de, tutuş maşgalaňyň-da janyňy jähenneme ibereris» diýdiler. ²⁶Danlar öz ýollary bilen gidiberdiler, Mika bolsa olaryň özünden güýçlüdiklerini görüp, yzyna dolandy we öýüne gaýdyp geldi.

²⁷Danlar Mikanyň ýasan sežde edilýän zatlaryny hem-de onuň öýünde ýaşan ruhanyny alyp, Laýyşa tarap gitdiler. Ol ýere baryp parahat we aladasyz ýaşaýan halky gylyçdan geçirip, galany otladylar. ²⁸Ol ýerdäkilere kömek eden tapylmady, sebäbi olar Sidondan uzakdady, hiç kim bilen aragatnaşyk saklamaýardylar. Ol gala Beýtrehobyň golaýynda ýerleşýärdi, danlar galany täzededen gurdular-da, ol ýerde ýaşap başladylar. ²⁹Olar Ýakubyň ogly Danyň hatyrasyna ol gala Dan diýen at berdiler; galanyň öňki ady Laýyşdy. ³⁰Danlar sežde edilýän buty oturdylar. Musanyň agtygy^a Gerşomyň ogly bolan Ýonatanyň özi we onuň ogullary tä ýurt ýesirlige alynýança danlara ruhanylyk etdiler. ³¹Hudaýyň öýüniň Şiloda bolan wagtyňyň bütin dowamynda, Mika tarapyndan ýasalan sežde edilýän but şol ýerde saklandy.

19-njy bap

Benýamin tiresi masgara iş edýär

¹Şol döwürde ysraýyllaryň patyşasy ýokdy. Efraýym daglygynynda bir lewi ýaşaýardy. Ol Ýahuda ýurdunyň Beýtullaham galasyndan bir gynak aýaly getirip, onuň bilen ýaşap başlady. ²Ol aýal öýkeläp, lewiniň ýanyndan öz atasy öýüne, Beýtullaham galasyna gitdi; ol atasy öýünde dört aýlap boldy. ³Soňra

^a 18:30 *Musanyň agtygy* – bu jümle käbir golýazmalarda *Manaşanyň agtygy* diýip duş gelyär.

adamsy aýaly bilen ýaraşyp, ony getirmek üçin yzyndan ugrady. Onuň ýanynda bir hyzmatkäri bilen iki sany eşegi bardy. Aýaly adamsyny atasy öýüne saldy. Gaýynatasy ony güler ýüz bilen garşylap, öz öýünde saklady. ⁴ Gaýynatasy giýewsini öýünde galmaklyga yrdy. Olar bu ýerde iýip-içip, üç gün ýatdylar. ⁵ Dördünji gün olar ir oýandylar, ol adam turup gitmekçi boldy. Aýalyň kakasy öz giýewsine: «Bir döwüm çörek iýiň, ýürekse ediniň, soň hemmäňiz bile gidersiňiz» diýdi. ⁶ Olar oturyp, bile iýip-içdiler. Aýalyň kakasy öz giýewsine: «Ýene bir gün gal, keypiňi sazla» diýdi. ⁷ Ol adam ýene turup gitmekçi boldy, emma gaýynatasy ony galmaklyga yrdy. Ol ýene bir gije ýatdy. ⁸ Bäşinji gün, irden ol turup gitmekçi boldy. Aýalyň kakasy oňa: «Bir zatlar garbanyň, öýleden soň gidersiňiz» diýdi. Olar bile iýip-içdiler. ⁹ Ol adamyň özi, gyrnak aýaly we hyzmatkäri gitmekçi bolup ýerlerinden turanda, aýalyň kakasy giýewsine: «Seret, Gün ýaşyp, ağşama golaýlap barýar. Bu gije-de bu ýerde ýatyň, dem-dynjyňyzy alyp, öýüňize ertir ir bilen turup gidersiňiz» diýdi. ¹⁰ Emma ol adam ýatmaga razy bolman, turup gidiberdi. Ol Ýabusa, ýagny häzirki Iýerusalime tarap gitdi. Onuň ýanynda ýükli eşekleri, gyrnak aýaly bardy.

¹¹ Olar Ýabusa golaýlanlarynda, Gün ýaşyp barýardy. Hyzmatkär öz hojaýynyna: «Ýör, Ýabusa baraly-da, gijäni şol ýerde geçireli» diýdi. ¹² Hojaýyny oňa: «Ýok, biz Ysraýyla degişli bolmadyk bir kesekileriň galasyna barmarys, Gibga gideris. ¹³ Gibga ýa-da Rama ýetjek bolaly, gijäni şolaryň birinde geçireris» diýdi. ¹⁴ Şeýdip, olar ýollaryny dowam etdirdiler. Olar benýaminleriň Gibga

galasyna ýetenlerinde, Gün batypdy. ¹⁵ Olar gije Gibgada ýatmak üçin şol tarapa öwürüldiler. Baryp, galanyň meýdançasynda düşlediler; hiç kim olary öýüne çagyrmady.

¹⁶ Bir goja özüniň ekin meýdanyndan öýüne gaýdyp gelýärdi. Ol bu ýere efraýmlaryň ýaşaýan daglygyndan gelip, Gibgada ýaşaýardy. Bu ýeriň ilaty bolsa benýaminlerdi. ¹⁷ Goja gala meýdançasyndaky ýolagçylary görüp, olardan: «Nireden gelip, nirä barýarsyňyz?» diýip sorady. ¹⁸ Ol adam: «Biz Ýahudanyň Beýtullaham galasyndan gelýäris, indi hem Efraýym daglygyna tarap, öýüme barýaryn. Bizi hiç kim öýüne çagyrmady. ¹⁹ Eşeklerimiz üçin ot-iyimimiz, özüm, aýalym we hyzmatkärim üçin çörek hem şerap bar, hiç hili ýetmezçiligimiz ýok» diýdi. ²⁰ Goja oňa: «Arkaýn bol, ýetmeýän zadyňy bereýin, ýöne meýdançada ýatma» diýdi. ²¹ Goja olary öz öýüne alyp bardy, eşeklerine iým berdi, olar aýaklaryny ýuwdular, iýip-içdiler.

²² Olar ýaňy bir ýazylyp-ýaýnanlarynda, galanyň azgyn adamlary jaýyň daşyny gabadylar. Gapyny ýumruklap, öýüň hojaýynyna: «Öýüňe gelen erkegi daşaryk çykar, biz ony zorlajak» diýip gygyrdylar. ²³ Öýüň hojaýyny daşaryk çykdy-da: «Ýok, doganlar, beýle azgynçylyk etmäň, ol meniň myhmanym, siz beýle aýyp iş etmäň. ²⁴ Içerde meniň el degmedik gyzym we ol adamyň gyrnak aýaly bar. Olary daşary çykarayyn, olara islän işiňizi ediň, ýöne bu adama degmäň» diýdi. ²⁵ Emma olar garryny diňlemediler. Şonda ýaňky gelen adam öz gyrnak aýalyny zor bilen çykaryp, olaryň eline berdi. Adamlar uzak gije ol aýaly zorlap, namysyna degdiler. Daňdan olar ony goýberdiler. ²⁶ Daň agaranda, aýal adamsynyň myhman bolan öýüniň

gapysyna gelip ýykyldy we jahan doly ýagtylýança, şol ýerde ýatdy.

²⁷Gyrnak aýalyň hojaýyny ýoluny dowam etdirmek üçin irden gapyny açyp, daşaryk çykanda, onuň ellerini gapynyň bosagasyň üstünde goýup ýatandygyny gördi. ²⁸Ol aýalyňa: «Tur, gideli» diýdi, emma aýaldan jogap bolmady, sebäbi ol eýýäm ölüpdü. Ol aýalyny eşegine ýükläp, öz öýüne alyp gitdi. ²⁹Öýüne gelip, eline pyçak aldy-da, gyrnak aýalynyň on iki synasyny kesişdirip, on iki bölegi Ysraýylyň on iki tiresine paýlady. ³⁰Ol çaparlar ýollap, olara muny görenlere şuny aýtmagy tabşyrdy: «Ysraýyllaryň Müsürden gelen gününden bäri, munuň ýaly zat görüp-eşidilmändi. Indi oýlanyp görüň, maslahatlaşyp, biziň näme etmelidigimizi aýdyň».

20-nji bap

Beýleki tireler benýaminlerden ar alýarlar

¹Soňra demirgazykda Dandaky, gündogarda Gilgatdaky ähli ysraýyllar bu çagyryşa jogap berdiler. Olaryň hemmesi bir adam ýaly bolup, Mispada Rebbiň huzurynda ýygnanşydylar. ²Ysraýyllaryň ähli tireleriniň ýolbaşçylary Hudaýyň adamlarynyň ýygnagyna üşdüler. Gylçlaryny ýalaňaçlan dört ýüz müň sany esger hem şol ýerdedi. ³(Benýaminler ysraýyllaryň Mispada üşendiklerini eştdiler.) Ysraýyllar: «Nädi beýle masgaraçylyk bolup bildi?» diýip soradylar.

⁴Öldürilen aýalyň adamsy lewi şeýle jogap berdi: «Men öz gyrnak aýalym bilen benýaminleriň Gibga galasyna baryp, gije şol ýerde ýatdyk. ⁵Gibganyň adamlary gije biziň ýatan jaýymyzyň daşyny gabadylar. Meni öldürjek boldular,

meniň gyrnak aýalymy masgaralap, tä ölinçä zorladylar, ol öldi. ⁶Men gyrnak aýalymy ol ýerden getirip, kesişdirdim-de, Ysraýylyň ähli ýerine iberdim, çünki Ysraýylda kada-kanuna laýyk gelmeýän, masgaraçylykly iş etdiler. ⁷Ine, siz ysraýyllar, hemmäňiz şu bolan işe serediň hem-de şu ýerde netije çykaryň» diýdi.

⁸Tutuş halk bir adam ýaly bolup turdy-da, şeýle diýdi: «Biziň hiç haýsymyz öz çadyrlarymyza gitmeris, öz öýümeze dolanmarys. ⁹Indi biz Gibgany, gör, näderis: bize atyp, onuň üstüne kimiň gitmelidigini saýlarys. ¹⁰Ysraýyllaryň erkek adamlarynyň ondan birisi goşun üçin iýer-içer ýaly zatlar getirer, galanlarynyň hemmesi benýaminleriň Gibgada masgaraçylykly iş edendikleri üçin, olary jezalandyrmaga gider». ¹¹Ysraýyllar bir adam ýaly bolup, agzybirlik bilen Gibga galasynyň üstüne gitmek üçin ýygnandylar.

¹²Ysraýyllaryň ähli tiresi benýaminlere wekil iberip: «Sizde nähili beýle nejis iş edilipdir. ¹³Siz Gibgadaky şol azgyn adamlary biziň elimize tabşyryň, biz olary öldürüp, erbetlikleri köki-damary bilen Ysraýyldan goparyp taşlarys» diýdiler. Emma benýaminler öz doganlary bolan ysraýyllary diňlemediler. ¹⁴Benýaminler ysraýyllaryň garşysyna uruşmak üçin, benýaminlere deňişli galalardan gelip, Gibga galasyna ýygnandylar. ¹⁵Şol gün benýaminleriň galalaryndan ýygnanyp, naýzalaryny ýalaňaçlan esgerleriniň sany ýigrimi alty müň adam boldy. Ondan başga-da, Gibga galasyndan ýygnanan esgerleriň sany ýedi ýüz adamdan ybarat boldy. ¹⁶Şol adamlaryň içindäki ýedi ýüz sany saýlama esger çepbekeýdi, olaryň sapan bilen atýan daşy saçyň taryna

degmän geçmezdi. ¹⁷Diňe benýaminler däl, eýsem, ysraýyllar-da gylyçlaryny ýalaňaçlapdylar, olaryň sany dört ýüz müň adamdan ybaratdy, hemmesi-de uruşmaga ukyplydy.

¹⁸Ysraýyllar Beýtele bardylar-da: «Haýsymyz urşa ilki başlarys?» diýip, Hudaýdan soradylar.

Reb: «Ýahuda öňürti başlar» diýdi.

¹⁹Ysraýyllar ertesi irden Gibganyň ýanynda düşelge gurup ýerleşdiler.

²⁰Ysraýyllar benýaminleriň garşysyna çykdylar-da, Gibganyň golaýynda söweşmäge taýýarlanylýp, nyzama durdular.

²¹Benýaminler Gibgadan çykdylar, şol gün ýigrimi iki müň ysraýyly ýere ýazdylar. ²²⁻²³Ysraýyllar Rebbiň huzuryňa gelip, tä aňşama çenli aglap ýas tutdular we Ondan: «Biz öz doganymyz bolan benýaminler bilen ýene-de söweşe girelimi?» diýip soradylar. Reb: «Olaryň garşysyna çykyň» diýdi. Ysraýyllar dogumlanylýp, şol öňküsi gün baryp duran ýerlerinde ýene-de söweşmäge nyzama durdular.

²⁴Ysraýyllar ikinji gün diýlende benýaminleriň üstüne bardylar. ²⁵Benýaminler şol günü Gibgadan ysraýyllaryň garşysyna çykdylar we olar bu gezek on sekiz müň iň güýçli edermen ysraýyl urşujylaryny gylyçdan geçirdiler.

²⁶Şonda ähli ysraýyllar tutuş halk bolup, Beýtele bardylar. Olar oturyp, Rebbiň huzurynda agladylar we şol gün aňşama çenli agyz beklediler. Mal soýup, Rebbe ýakma hem-de salamatlyk gurbanlygyny berdiler. ²⁷⁻²⁸Hudaýyň Äht sandygy şonda şol ýerdedi we oňa Harunyň ogly Elgazaryň ogly Pinehas ýolbaşçylyk edýärdi. Ysraýyllar Rebden: «Doganymyz bolan benýaminleriň garşysyna söweşmäge gidelimi ýa-da ýok?» diýip soradylar. Reb: «Gidiň, ertir Men olary siziň eliňize bererin» diýdi.

²⁹Ysraýyllar Gibganyň töwereginde bukuda adam goýdular. ³⁰Üçünji gün diýlende ysraýyllar benýaminleriň üstüne bardylar we söweşmek üçin Gibganyň ýanynda öňküleri ýaly nyzama durdular.

³¹Benýaminler ysraýyllaryň garşysyna hüjüm edip, galadan daşlaşdylar-da, Beýtele tarap gidýän ýolda hem-de Gibga tarap ekin meýdanynyň üstü bilen geçýän ýoluň üstünde ysraýyllary ýene-de öňküsi ýaly öldürdiler. Ysraýyllardan otuza golaý adam öldürildi. ³²Benýaminler: «Biz olary öňki ýeňşimiz ýaly ýene ýeňeris» diýdiler. Ysraýyllar bolsa: «Olardan gaçaly-da, olaryň ünsüni ýollara tarap sowup, olary galadan daşlaşdyralyň» diýdiler. Şeýle hem etdiler.

³³Ähli ysraýyllar ýerlerinden turdular-da, Bagal-tamarada nyzama durdular. Ysraýyllaryň bukuda goýan adamlary Gibganyň günbatar tarapyndan bukudan çykdylar. ³⁴Gibganyň ýanyna Ysraýylyň ähli ýerinden saýlanylýp alnanlaryň on müňüsi geldi we gazaply söweş başlandy, ýöne benýaminler entek özlerine betbagtlyk garaşandygyny bilmeyärdiler. ³⁵Reb benýaminleri ysraýyllaryň öňünde ýeňlişe sezewar etdi. Şol gün ysraýyllar gylyçlaryny ýalaňaçlan ýigrimi baş müň bir ýüz benýamini öldürdiler.

³⁶Benýaminler özleriniň ýeňilýändiglerine düşündiler. Ysraýyllar öz orunlaryny benýaminlere berdiler, sebäbi olar Gibganyň golaýynda bukuda oturanlara bil baglapdylar. ³⁷Bukudakylar Gibga tarap topuldylar-da, galadakylaryň ählisini gylyçdan geçirdiler. ³⁸Galadan ýokaryk galýan tüsse bukudakylaryň çozmagy üçin duýdurýş bolsun diýip, ysraýyllar özara aýdyşdylar. ³⁹Şeýlekde, ysraýyllar söweş meýdanynyndan yza çekilende, benýaminler ysraýyllaryň otuza golaý adamyny

boýun egdirdiler. Olar: «Ine, ysraýyllar ýene-de öňküsi ýaly biziň öňümizde ýykylyp ýatyrlar» diýdiler welin, edil şol wagt ⁴⁰galanyň depesinde tüsse sü-tün görnüşinde ýokary galyp başlady. Benýaminler yzyna seredenlerinde, tu-tuş galanyň depesinden tüssäniň göge göterilýändigini gördüler. ⁴¹Ysraýyllar yzlaryna dolandy, benýaminler özle-riniň betbagtlyga uçrandyklaryny görüp, yzlaryna gaýtmaga gorkdular. ⁴²Olar ýola düşüp, çöle tarap ysraýyllardan ga-çyp başladylar. Emma ysraýyllar olaryň yzlaryndan galman ýetip, olary öldürdi-ler, galadan çykanlaryny bolsa şol ýerde gyrdylar. ⁴³Ysraýyllar benýaminleriň daşyny gabadylar-da, olaryň yzyndan kowup, Gibganyň gündogar tarapyna ýetende, olaryň ählisini boýun egdi-rip gyrdylar. ⁴⁴Benýaminleriň on sekiz müň sany güýçli urşujylaryny öldürdiler. ⁴⁵Galanlary çöle, Rimmon gaýasyna ta-rap gaçdylar, ýollarda ysraýyllar olaryň ýene baş müňüsini öldürdiler we Gidoma çenli yzyndan kowladylar-da, olaryň ýene iki müňüni öldürdiler.

⁴⁶Benýaminlerden şol gün jemi ýigrimi baş müň adam öldi, olaryň hemmesi-de güýçli edermen adamlardy. ⁴⁷Galan alty ýüz sany benýamin çöle tarap Rimmon gaýasyna gaçdy we olar dört aýlap şol gaýada galdylar. ⁴⁸Ysraýyllar ýene-de yzyna benýaminleriň üstüne gitdiler-de, galadaky ähli ilaty, mallary, çem gelen zatlary gylyçdan geçirdiler. Soňra şol ýer-däki galan ähli galalary otlap ýok etdiler.

21-nji bab

Ysraýyllar benýaminlere gyz berýürler

¹Ysraýyllar: «Hiç birimiz benýamin-lere gyz bermeris» diýip, Mispada ant

içdiler. ²Ysraýyllar Beýtele gelip, Hu-daýyň huzurynda agşama çenli gaty ses edip, zar-zar aglaşdylar. ³Olar: «Eý, Ysraýyl Hudaýy Reb! Ysraýyla näme boldy? Ysraýyldan indi bir tire ýok bolup ýitip gitmelimi?» diýdiler. ⁴Ertesi günü ilat irden turup, ol ýerde mal öldürdiler, gurbanlyk sypasyny ýasap, ýakma hem-de salamatlyk gurbanlygyny berdiler.

⁵Ysraýyllar: «Rebbiň huzurynda bolup geçen ýygnanyşyga ysraýyl tirelerinden kim gelmedik?» diýişdiler. Bu ýygnany-şyga gelmedikleriň öldüriljekdigi barada ant içilip kasam edildi. ⁶Ysraýyllaryň ben-ýaminlere, ýagny öz doganlaryna nebisleri agyryp: «Indi ysraýyllaryň bir tiresi ke-silip taşlandy. ⁷Biz olara gyz bermezlige Rebbiň huzurynda ant içdik. Indi olaryň diri galanlarynyň aýal meselesini nähili çözmeli bolarkak? ⁸Mispadaky Rebbiň huzurynda bolan ýygnanyşyga Ysraýyl neslinden gelmedik barmy?» diýişdiler. Ýygnanyşyga Gilgatdaky Ýabeşden adam gelmändir. ⁹Görseler, ol ýerde Gilgatdaky Ýabeşden bir adam hem ýok eken. ¹⁰Eder-men ýigitleriň on iki müňüsini jemagat ol ýere iberip, olara: «Baryň, Ýabeşiň ilatyny, aýallaryny we çagalaryny gylyçlap öldü-riň. ¹¹Öýlenenleriniň hem-de durmuşa çykanlarynyň ählisini bütinleý ýok ediň, diňe gyzlara degmäň» diýip buýurdylar. Olar aýdylyşy ýaly-da etdiler. ¹²Ýabeşiň ilatyndan dört ýüz sany boý gyzy özleri bilen alyp, Kengan ýurdundaky Şilo ga-lasyndaky düşelgä getirdiler.

¹³Halk Rimmon gaýasyndaky ben-ýaminler bilen gepleşik geçirmek üçin, ol ýere adam iberdi, olar bilen ylalaşyk yglan edildi. ¹⁴Şonda benýaminler Ys-raýyla dolanyp geldiler we ysraýyllar diri galdyrylan Ýabeşiň gyzlaryny olara aýallyga berdiler; ýöne olaryň hemme-sine gyz ýetmedi.

¹⁵Ysraýyl halky benýamin tiresine gynandy, sebäbi Reb Ysraýyl tireleriniň bütewüligini bozdy. ¹⁶Ýaşulular: «Benýaminleriň aýallarynyň ýok edilendigine görä, bu galanlaryna aýal alyp bermeklik meselesini nätsekkäk?» diýişdiler. ¹⁷Olar: «Ysraýyllaryň bu tiresi ýitip gitmez ýaly, benýaminleriň diri galanlarynyň özleriniň mülki bolsun, ¹⁸ýöne biz olara gyz berip bilmeris, çünki: „Kim benýaminlä gyz berse, oňa nälet bolsun“ diýip ant içipdik» diýdiler. ¹⁹Onsoň olar: «Ine, Beýteliň demirgazygynda, Şekeme gidýän ýoluň gündogarynda we Liwanyň günortasynda ýerleşýän Şiloda her ýyl Rebbe bagyşlanan baýramçylyk bolýar» diýişdiler. ²⁰Olar benýaminlere görkezme berip şeýle diýdiler: «Baryň-da, üzümçiligiň içinde oturyň. ²¹Şilonyň gyzlary üýşüp tans eden wagtlarynda,

üzümçilikden çykyň-da, Şilo gyzlaryndan heriňiz birini tutup, olara öýleniň we benýaminlere degişli ýere äkidiň. ²²Gyzlaryň kakalary ýa-da doganlary biziň ýanymyza arz edip gelseler, biz olara: „Şolar üçin biz sizden ötüňç soralarys, olaryň beýtmeginiň sebäbi biziň söweşiň, ýesir getiren gyzlarymyz olaryň hemmesine ýetmedi, siziň özüňiz hem olara gyzlaryňyzy bermediňiz“ diýip aýdarys» diýdiler. ²³Benýaminler aýdylyşy ýaly hem etdiler; üýşüp tans edip ýören gyzlardan hersi birini ogurlap, öz mülklerine getirdiler we galalar gurup, ýaşap başladylar. ²⁴Edil şol wagty ysraýyllar ol ýerden gaýdyp, hersi öýli-öýüne, öz tiresine we mülklerine dolanyp bardy. ²⁵Şol döwürde ysraýyllaryň patyşasy ýokdy; her kim öz göwnüne gelenini ederdi.

